

Ersta Sköndal högskola

Doris Straihamer & Cecilia Sävenvall

Institution för socialt arbete

Socionomprogrammet med inriktning mot etik och livsåskådning, 210 hp

Vetenskapsteori och metod, examensarbete, SEL 62, 20 hp, VT 2011

Handledare: Lupita Svensson

Examinator: Magnus Karlsson

”Men i realiteten vete fan hur äre me det”

- en studie om barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning.

”But in reality I don’t know”

- a study about the best interest of the child in the eviction- and in the compulsory auction process

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	4
Introduktion	5
Inledning	5
Problemformulering	6
Syfte och frågeställningar	7
Centrala begrepp	7
Process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning - exekutiv försäljning - avhysning/vräkning - barn - barnfamilj	7
Definition av barnperspektivet och barns bästa	8
Uppsatsens disposition	9
Tidigare forskning	10
Vräkningar av barn	10
Barnperspektivet i vräkningsprocessen	12
Barnperspektivet	13
Metoder och material	14
Förförståelse	14
Forskningsansats	14
Kvalitativ intervju.....	15
Insamling av material	15
Målgrupp och avgränsningar	16
Intervjuguide	16
Bearbetning av material	16
Validitet och reliabilitet	17
Generaliserbarhet	18
Metodologiska överväganden	18
Litteratursökning	20
Källkritik	21
Etiska överväganden	22
Ansvarsfördelning	24
Juridisk översikt	24
Barnkonventionen	24
Barnkonventionen i svensk rätt	24
Riktlinjer och strategier	25
Socialtjänstlagen	26
Socialtjänstens ansvar.....	26
X- kommuns ansvar.....	27
Teoretiska referensramar	27
Implementeringsteori	27
Gräsrotsbyråkrater	29
Resultatredovisning	30
Ansvar	30
Ansvar	30
Möjligheter att beakta barnperspektivet genom styrdokument	32
Begränsningar att beakta barnperspektivet genom styrdokument.....	32
Ansvarsfördelning.....	34
Samarbete mellan myndigheter och enheter	34

Val/beslut.....	37
Kunskap/Förståelse	37
Informanternas beskrivning och förståelse av barnperspektivet.....	37
Praktik	38
Barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljningar.....	38
Mötet med barnet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning	43
Analys	46
Ansvar	46
Möjligheter och begränsningar att beakta ett barnperspektiv genom styrdokument	48
Ansvarsfördelning.....	49
Samarbete mellan myndigheter och enheter	49
Kunskap/förståelse	50
Informanternas beskrivning och förståelse av barnperspektivet.....	50
Praktik	52
Barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljningar.....	52
Mötet med barnet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning	54
Diskussion.....	57
Förslag till fortsatt forskning	59
Referenslista	60
Författningar.....	60
Bilaga 1	63
Bilaga 2	64
Bilaga 3	66

Förord

Att skriva förord är inte lätt, speciellt inte när man som vi var tveksamma till om vi överhuvudtaget skulle hinna skriva klart ett så omfattande arbete på så kort tid. Att vi valde att skriva om just det här ämnet har sin bakgrund i tidigare kurser under utbildningens gång, där vi kom att intressera oss för hemlöshet och i synnerhet vräkningar som en del av den problematiken. Vi hade som uppgift under den kurs som förelåg c-uppsatsen att analysera ett befintligt statistiskt material gällande ett valfritt ämne. Vi valde att titta på statistik gällande barn som vräks och hittade... i princip ett obefintligt statistiskt material. Det var chockartat att inse att vi trots barnkonvention, barnperspektiv, lagstiftning och allehanda ytterligare skrifter och påbud visste så lite om de barn som vräks och ännu mindre om de barn som är med om att deras bostad säljs vid en exekutiv auktion. Vi visste också att det innan en vräkning och en exekutiv auktion föreligger en process, Hur såg den ut? Hur kom barnperspektivet till uttryck där? Det var med den kanske naiva frågeställningen som vi började den resa som ledde fram till uppsatsens färdigställande de sista skälvande och sköra dagarna innan inlämning.

Vi vill tacka våra informanter för att ni tog er tid till att låta er intervjuas och tålmodigt svarade på våra frågor, utan er hade den här uppsatsen inte gått att skriva. Vi vill tacka våra familjer för att ni med kärlek, med allt vad det innebär, funnit er vid att vi varit frånvarande i både kropp och i tanke under den här tiden, men också för att ni stöttat och peppat oss när det har känts motigt. Vi vill tacka vår handledare Lupita för att du inte tvivlade på att vi skulle ro projektet i land. Vi vill också tacka Sofia och Jenny för det sköna bibliotekshäng vi haft under uppsatsskrivandet, där värdefulla tankar och uppslag utbytts, men där vi också påmint varandra om att äta och pausa. Sist men inte minst vill vi också tacka oss själva för att vi färdigställde uppsatsen. Vi har tillsammans mött både våra bästa och våra sämsta sidor, men ändå fortsatt framåt. Tack till oss.

Stockholm den 30 maj 2011

Vid datorn

Cecilia och Doris

Sammanfattning

Sverige ratificerade FN:s konvention om barnets rättigheter i juni 1990 och blev därmed bundet att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. I december 2010 godkände riksdagen den av regeringen föreslagna strategin som ska stärka barnets rättigheter i Sverige och som därmed ersätter den strategi som gällt sedan 1999. Strategin innehåller ett antal principer som bland annat syftar till att ett barnperspektiv ska införlivas i alla beslut och åtgärder som rör barn. Att ha ett barnperspektiv i sin yrkesutövning innebär bland annat att ha barnet i fokus samt att ta reda på hur barnet uppfattar sin situation. Därtill handlar det även om att göra barnkonsekvensanalyser vid beslut som rör barn. I strategin omnämns förutom kommuner och landsting också riksdag, regering och statliga myndigheter som viktiga för genomförandet av konventionen. Socialtjänsten är dessutom den myndighet som ytterst ska bevaka barnets rättigheter genom att utifrån lagstiftning agera till ett barns skydd. Tidigare forskning visar att risken för social och ekonomisk marginalisering ökar avsevärt när människor vräks och att det inte tas någon särskild hänsyn till barn vid vräkningar, vidare talas det inte alls om de barn som riskerar att vara med om att deras hem säljs vid en exekutiv auktion. En vräkning påverkar barnets hela livssituation och kan innebära att barnet måste bryta upp från sitt liv så som det känner det. Innan en vräkning verkställs föreligger en vräkningsprocess där flera aktörer är inblandade, vilka enligt ovan nämnda resonemang är ålagda att ha ett barnperspektiv i sitt yrkesutövande. Vi anser därför att det är viktigt att öka kunskap om hur dessa myndigheter har implementerat barnperspektivet i sitt arbete med vräkningshotade barnfamiljer. Vårt resultat visar att implementeringen av ett barnperspektiv inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet gällande vräkningshotade barnfamiljer av olika anledningar inte har fungerat, något som kan finna sin förklaring i de lagar och riktlinjer som dessa myndigheter främst har att förhålla sig till. Något som också försvårar praktiken är begreppets komplexa och ibland svårtydda innebörd. Vidare pekar resultatet också på att det finns motstridiga intressen gällande vems intressen man främst ska företräda.

Nyckelord: *barnperspektiv, vräkning, exekutiv försäljning, implementering*

Keywords: *best interest of the child, eviction, compulsory auction, implementation*

Introduktion

Inledning

I Sverige vräks tusentals människor från sina bostäder varje år. Av de hushåll som vräks finns också barnfamiljer (Kronofogden, 2008-2011). Det har nyligen uppmärksammats i massmedia att barn som berörs av vräkningar ökar i omfattning under årets (2011) första kvartal och att det är en trend som håller i sig från föregående års statistik (2010), som sammantaget visar en ökning av antalet barn som berörs av vräkning (a. a., 2008-2011). Den statistik som finns att tillgå är dock synnerligen fyrkantig och säger ingenting om de barn vars föräldrar aldrig kommit in på bostadsmarknaden eller barn till föräldrar som är hänvisade till den sekundära bostadsmarknaden eller andrahandsboenden, barn som är fattiga och/eller extremt trångbodda eller barn som blivit utkastade eller rymt hemifrån och inte heller något om de fortsatt hemlösa barnen (Svärd, 2010, s. 12). En grupp som det heller inte talas om är de barn vars bostad är föremål för exekutiv försäljning, det vill säga barnfamiljshushåll där föräldrarna äger bostaden och av olika anledningar inte kunnat betala skulderna och i och med det tvingas sälja bostaden för att betala hela eller delar av skulden.

Tidigare forskning visar att risken för social och ekonomisk marginalisering ökar avsevärt när människor vräks samt att det finns ett starkt samband mellan vräkning och hemlöshet, samtidigt som en vräkning inte nödvändigtvis behöver leda till hemlöshet. Förklaringarna till vräkningar och hemlöshet återfinns på både individuell och strukturell nivå där flera olika aktörer berörs och innefattar såväl social - som bostadspolitiska frågor (Holmdahl, 2009, s.13ff). Anledningen till att människor vräks är oftast obetald skuld eller att hyran vid upprepade tillfällen betalas in för sent. Vräkning är således, ur lagstiftarens perspektiv, en allmänpreventiv åtgärd som ska främja den allmänna betalningsmoralen i samhället och tar således ingen hänsyn till människors välfärd eller till förekomsten av sociala problem (Eriksson, m.fl., 2010, s. 15). Inte heller tas det någon särskild hänsyn till barn i samband med vräkningar utan det är socialtjänsten som ytterst ska bevaka deras intressen.

I Sverige har vi åtagit oss att garantera rättigheter för alla barn genom konventionen om barnets rättigheter som antogs av FN: s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige ratificerade Barnkonventionen i juni 1990 utan reservationer och blev därmed bundet att respektera principerna och bestämmelserna i konventionstexterna (SOU 1997:116, s.15f). Sedan konventionen ratificerades har en diskussion förts om att införliva konventionen i svensk rätt genom så kallad inkorporering, det vill säga att göra konventionen till svensk lag något som inte aktualiserats än då flera studier påtalar att det finns ett starkt lagstöd för att ha

ett barnperspektiv i svensk rätt, men att problemet återfinns i den lokala praktiken (SOU 2005:88, s. 149ff).

År 2007 beslutade sittande regering om en strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Strategin omfattar perioden 2007-2009. Fyra mål pekades ut:

1. Alla ska vara garanterade tak över huvudet och erbjudas fortsatta samordnade insatser utifrån individuella behov.
2. Antalet kvinnor respektive män som är intagna eller inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska.
3. Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boende som tillhandahålls av socialtjänst eller andra aktörer.
4. Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas.

Den fjärde punkten är tydlig ”*Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas*” (Socialstyrelsen, 2010, s. 7).

Vidare godkände riksdagen den 1 december 2010 den av regeringen föreslagna strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen har föreslagit i propositionen *Strategi för att stärka barnets rättigheter* (prop. 2009/10:232), Strategin består av ett antal principer som formulerar grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter i Sverige och utgår från de mänskliga rättigheter som barn upp till 18 år ska tillförsäkras enligt internationella överenskommelser. Avsikten är att den ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter. Den vänder sig således till riksdag, regering, statliga myndigheter, landsting och kommuner. Rättsväsendet har i detta sammanhang en viktig roll i att säkerställa barnets rättigheter utifrån gällande lagstiftning.

Problemformulering

Att vräkas eller att hotas av vräkning är en omvälvande händelser för alla, inte minst för barnen. En avhysning innebär många gånger att barnet rycks upp från hela sin tillvaro som barnet känner den, och kan tvingas byta både förskola, skola, kommun och län. Tidigare forskning visar också att barn som drabbas av vräkning känner otrygghet, skuld och skam och oro inför framtiden.

I den process som föreligger en vräkning och en exekutiv utförsäljning finns flera aktörer representerade och kommunernas arbete med avhysningsärenden är organiserat på olika sätt. Ibland finns det en uppsökande verksamhet inom socialtjänsten som arbetar förebyggande och rådgivande och ibland sköts handläggningen inom ramen för ekonomiskt bistånd. I vissa

kommuner samarbetar socialtjänsten med andra aktörer såsom hyresvärdar och kronofogdemyndighet i syfte att undvika att en vräkning verkställs, eller att en exekutiv försäljning genomförs.

Vidare utgav Socialdepartementet i december 2010 ett faktablad med titeln *Strategi för att stärka barnets rättigheter* (prop. 2009/10:232). Strategin ersätter den strategi om att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige som gällt sedan 1999. Strategin syftar till att stärka barnets rättigheter i Sverige och innehåller flera grundläggande principer som sammantaget syftar till att ett barnperspektiv ska finnas i alla beslut och åtgärder som rör barn. Flera aktörer berörs och förutom kommuner och landsting nämns också riksdag, regering, statliga myndigheter och rättsväsendet.

Enligt socialtjänstlagen är det socialtjänsten som ytterst ska bevaka barnets rättigheter men i den process som föregår en vräkning finns flera aktörer som, enligt ovan nämnda strategi, är ålagda att ha ett barnperspektiv i beslutsprocessen.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att öka kunskap om hur yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv utförsäljning där barn är berörda. Vi har valt att arbeta med följande frågeställningar för att säkerställa att vi besvarar uppsatsens syfte.

1. Hur förstår yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet barnperspektivet?
2. Hur beskriver yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet att de arbetar med ett barnperspektiv i fall där barn berörs av vräkning eller av en exekutiv utförsäljning?
3. Hur beskriver yrkesverksamma inom ovan nämnda myndigheter de eventuella riktlinjer som finns för att tillvarata barnperspektivet?

Centrala begrepp

Process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning - exekutiv försäljning - avhysning/vräkning - barn - barnfamilj

Då vi i vår uppsats kommer att benämna ovan nämnda begrepp avser vi här att närmare beskriva begreppen så som de kommer att användas. Innan en vräkning eller en exekutiv försäljning verkställs föreligger en process där flera aktörer finns representerade. Vår avsikt

med studien är att öka kunskap om hur barnperspektivet efterlevs i den processen. Men då det är svårt att inte nämna själva vräkningen, då den är ett möjligt avslut på en sådan process, har vi i uppsatsen sökt att vara noga med vad som avses när vi talar om den föreliggande processen eller om själva vräkningen.

Med begreppet exekutiv försäljning menas offentlig försäljning av egendom genom exekutiv myndighet.

Med begreppen avhysning/vräkning menas att med myndighets försorg tvinga exempelvis en uppsagd hyresgäst att flytta. Vi kommer att växla mellan dessa begrepp i syfte att underlätta läsningen.

Med barn avses varje människa under 18 år. En barnfamilj utgörs av ensamstående eller sammanboende föräldrar/vårdnadshavare med minderåriga barn som bor tillsammans, vilket även inkluderar barn som bor växelvis, liksom umgängesbarn som bor med sin förälder/vårdnadshavare minst 30 dagar per år.

Definition av barnperspektivet och barns bästa

Begreppet barnperspektiv är mångfacetterat. Enligt Halldén används barnperspektivet både som ett retoriskt ideologiskt begrepp samt som ett metodologiskt begrepp i vetenskapliga sammanhang, därav blir det viktigt att diskutera hur begreppet ska förstås i det sammanhang det presenteras (Halldén, 2003, s. 12). Barnperspektivet som begrepp brukar beskrivas utifrån två olika synsätt, att se situationen utifrån barnets synvinkel och att ha barnet i sin synvinkel (Prop. 1996/97:124, s. 98). I vår studie har vi lagt fokus på den andra betydelsen, att vuxna ser barnet det vill säga den vuxne har barnet i sin synvinkel, då vi efterfrågat yrkesverksammars beskrivning av och förhållningssätt till ett barnperspektiv. Ett sådant synsätt säger dock ingenting om vad begreppet barnperspektiv i sin helhet innefattar då det som ovan nämnts är ett komplext begrepp.

Vi har i vår uppsats därför sökt efter en mer entydig och precis definition av begreppet barnperspektiv i betydelsen av att ha ett sådant som yrkesverksam inom exempelvis en myndighet. Vi har här valt att använda oss av Barnombudsmannens (BO) material som utgångspunkt när vi sökt att ytterligare definiera begreppet då BO är den myndighet som är tillsatt att övervaka efterlevandet av barnkonventionen i Sverige (BO, 2003, s.12, s.30ff).

Att ha ett barnperspektiv innebär att;

Ett barn- och ungdomsperspektiv innebär att se beslutsalternativen ur barnets synvinkel och ta reda på hur barnet uppfattar situationen. Barnet sätts i fokus för arbetet. Att ha ett barn- och ett ungdomsperspektiv i sitt beslutsfattande innebär att analysera vilka följder ett beslut kan få för barn och unga.

Alla myndighetsbeslut som inverkar på barn ska alltså ta hänsyn till barnperspektivet och till barns bästa. Inte heller ”barnets bästa” är ett entydigt begrepp. Vad som är barns bästa är relativt och förändras också över tid (Sjöblom, 2002, s. 44ff). I syfte att förstärka barnperspektivet i Socialtjänstlagen ändrades lagen år 1998. Lagen fick då ett tillägg till första kapitlet om socialtjänstens mål ”*När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år*” (SoL 1:2). Barns bästa kan inte alltid vara avgörande för vilket beslut som fattas men ska alltid beaktas, utredas och redovisas av socialtjänsten som är den myndighet som ytterst ska bevaka barnets rättigheter (a.a.).

Uppsatsens disposition

Efter det inledande kapitlet *Introduktion* där ämne, problemområde samt uppsatsens övergripande syfte och frågeställningar redovisas följer kapitlet *Tidigare forskning* som i första hand tar upp forskning kring vräkningar av barn, barnperspektivet i vräkningsprocessen samt barnperspektivet. Kapitlet *Metoder och material* innehåller en beskrivning av uppsatsens metod, forskningsansats, materialinsamling samt hur vi bearbetat materialet. Dessutom presenteras målgrupp och avgränsningar, kvalitetsaspekter samt etiska överväganden. Därefter följer kapitlet *Juridisk översikt* som innehåller en genomgång av för ämnet aktuella konventioner, lagar, riktlinjer och strategier. Följande kapitel är uppsatsens *Teoretiska referensramar* som tar upp implementeringsteori och gräsrotsbyråkrater. Kapitlet som följer därefter är uppsatsens *Resultatredovisning* tätt följt av *Analys* och *Diskussion*. Uppsatsen avslutas med förslag till fortsatta forskningsfrågor. Därefter redovisas källförteckning och bilagor.

Tidigare forskning

Vräkningar av barn

Vi har inte funnit någon forskning som explicit tar upp barn som berörs av exekutiv försäljning. Däremot har vi tagit del av tidigare forskning om vräkningar av barn vilken också är begränsad i sin omfattning. För att få en större förståelse för avhysningar och dess problematik har vi, bland annat, studerat boken: *Vräkt - Utkastad från hus och hem i Stockholm 1879-2010* (Eriksson, m.fl., 2010), betänkandet: *Vräkning och hemlöshet - drabbar också barn* (SOU, 2005:88), avhandlingen: *Hot om vräkning - Tre aktörers perspektiv* (Holmdahl, 2009), lägesbeskrivningen: *Vräkningsförebyggande arbete – stöd till socialtjänsten och andra aktörer* (Socialstyrelsen, 2008), slutrapporten: *Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar, genomförande av regeringens strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2007 -2009* (Socialstyrelsen, 2010) och utredningen: *Ekonomiskt utsatta barn* (Nilsson & Flyghed, 2004).

De vanligaste anledningarna till att människor vräks är obetalda hyror samt att hyror har betalats in för sent flera gånger och/eller att det förekommer störningar (Holmdahl, 2009, s. 37). Orsaker till varför man inte betalar sina hyror handlar många gånger om ohälsa och svag ekonomi. Ungefär hälften av dem som vräktes 1991 stod utanför arbetsmarknaden och många av dem som vräktes det året ansåg sig ha dålig hälsa (Eriksson, m.fl., 2010, s.135). Holmdahls avhandling visade att det också kan handla om sjukdom eller psykisk sjukdom samt om kroppsskador överlag i en familj vilket i sin tur försvårar för både ork och möjlighet till bättre ekonomi (2009, s. 37ff, 172ff.). Vidare sker de flesta vräkningar i allmännyttans lägenheter (a.a., s. 38). Själva lagen som reglerar vräkningar är ur lagstiftarens perspektiv en allmänpreventiv åtgärd som är menad att främja den allmänna betalningsmoralen i samhället. Lagen tar, av den anledningen, ingen speciell hänsyn till barn som berörs av vräkning utan det är socialtjänstens ansvar att ytterst bevaka barns rättigheter (Eriksson, m.fl., 2010, s. 15). Det har länge varit en vanlig uppfattning att barnfamiljer sällan vräks eller blir bostadslösa. Forskning i ämnet visar dock att barn drabbats av vräkning sedan slutet på 1800-talet och att det förekommer än idag. Det är inte heller ovanligt att något nytt boende inte har ordnats för en familj då de vräks. Det har gjorts ett fåtal studier för att få en uppfattning om avhysningar de senaste decennierna. En studie om vräkningar 1991 visade att drygt 40 procent var barnfamiljer (Eriksson, m.fl., 2010, s. 143ff). Den statistik som förs över barn som vräks av Kronofogden från och med 2008 visar att det vräktes 716 barn 2008, 618 barn 2009 och 632

barn 2010. Det har skett en två procentig ökning av vräkta barn mellan åren 2009 och 2010 (Kronofogdens hemsida).

Både intervju och observationsstudier från 2001 visar att det inte är ovanligt att omdefinieringar av barnfamiljer sker i vräkningsdokumentationen hos de sociala myndigheterna. Det kan handla om att barnen till den vårdnadshavaren som ska bli vräkt skrivs över till barnens andra vårdnadshavare. Det i sin tur leder till att den vårdnadshavaren som sedan blir vräkt betecknas som ensamstående utan barn i dokumentationen (Nilsson & Flyghed, 2004, s. 263). På så vis kan bilden av att barnfamiljer sällan vräks och att de i alla fall inte blir bostadslösa upprätthållas av de sociala myndigheterna. Dels för att ensamstående med barn inte motsvarar bilden av en typisk kärnfamilj och dels för att hyreskontraktssinnehavaren betraktas som ensamstående när dennes barn flyttas någon annanstans. Att inte hjälpa en barnfamilj skapar även konflikt i socialsekreterarnas yrkespraktik då barnfamiljer som ideal ska värnas. På ovannämnda sätt faller dessa barn även ur den statistik som förs över vräkta barn (Eriksson, m.fl., 2010, 145).

Utifrån tidigare forskning kan man se att socialtjänsten är mer benägen att hjälpa klienter som hotas av vräkning då de ses som ”stackare” till skillnad från dem som ses som ansvariga för sin uppkomna situation. Friska människor med inkomster över norm som inte är kända av socialtjänsten tidigare blir inte hjälpta då de anses kunna betala sina hyror (a.a., s. 144), vilket implicit skulle kunna omfatta de familjer som drabbas av en exekutiv försäljning.

Vräkningshotade personer uppfattas många gånger handla irrationellt oavsett om de förstås ha sociala problem, eller en tillfällig kris, som ligger bakom hyresskulderna. Detta irrationella handlande betecknar några utredare inom socialtjänsten som en strutsmentalitet därför att klienterna anses förtränga att de har problem eftersom de inte gör någonting åt sin situation. De liknar det vid att ”*stoppa huvudet i sanden*”. Vidare så anses denna grupp vara de mest problematiska att hantera för handläggarna (Holmdahl, 2009, s. 133).

Det finns ett samband mellan vräkningar och hemlöshet. En minskning av antalet vräkta personer behöver däremot inte betyda en minskning av antalet hemlösa, då utvecklingen går åt ett mer stramt håll från hyresvärdarnas sida genom att de ställer högre krav på hyresgästerna rent ekonomiskt (a.a., s. 152). Det som fram tills nu har forskats om vräkningar ger sammanfattningsvis ingen samlad bild över barn som drabbas av vräkning eller av exekutiv försäljning.

Barnperspektivet i vräkningsprocessen

Länsstyrelsens fick 1999 i uppdrag att undersöka om kommunerna beaktar barnperspektivet vid avhysningar sedan socialtjänstlagen stärktes med samma perspektiv 1998. Det var endast några av socialnämnderna som hade utfärdat riktlinjer för avhysningsärenden. Vidare fann Länsstyrelsen det anmärkningsvärt att nämnderna inte hade medverkat till trygga boenden för barnen trots vetskapen om deras situation efter en vräkning. Barns välfärd är i hög grad relaterad till var och hur de bor. En vräkning kan innebära byte av skola och kommun, tillfälliga boenden som exempelvis i husvagn, hos släktingar eller bekanta samt att det lätt leder till oro, skamkänslor, osäkerhet och försämring av levnadsstandarden (Eriksson, m.fl., 2010, s. 147).

Utredningen *Ekonomiskt utsatta barn* (2004) visade att barnens materiella standard och grundläggande trygghet påverkades negativt samt att socialtjänsten inte levde upp till bestämmelserna om barnets bästa i socialtjänstlagen när familjer hotas av vräkning (a.a., s. 147ff.).

2005 gjordes en statlig utredning (SOU, 2005:88) som studerade praktiken inom kommunerna samt gav förslag på åtgärder för att minska vräkningar bland barnfamiljer. En av utredningens slutsatser var att det finns ett starkt lagstöd (SoL 1:2, Barnkonventionens art. 3 och 27, SOSFS 2003:5) för att förhindra att barn vräks, men att bristen finns i socialtjänstens lokala praktik (a.a., s. 149ff.). Som ett exempel så saknas många gånger en bedömning av barnets situation i socialtjänstens utredningar trots att det fattas beslut som påverkar barnens livssituation (SOU, 2005:88, s. 212). Vidare så konstateras att barnperspektivet ofta brister överlag i det bostadssociala arbetet. Det finns som regel riktlinjer inom socialtjänsten om hur barnets bästa ska beaktas samt hur de ska få möjlighet att komma till tals men att det sällan görs då det är fråga om ekonomiskt bistånd eller i samband med att familjer hotas av vräkning (Socialstyrelsen, 2008, s. 21).

Den ovan nämnda studien fick mycket uppmärksamhet vilket resulterade i att regeringen, år 2007, utarbetade en samlad strategi för att arbeta mot hemlöshet under namnet: *Hemlöshet – mångas ansikten, mångas ansvar. En strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden*. Ett av regeringens förslag var att föra statistik över barn som drabbas av vräkning vilket görs av Kronofogden sedan 2008. Ett annat högprioriterat mål i denna strategi är att inga barn ska vräkas. Strategin löpte från 2007 till 2009 och en slutrapport publicerades av Socialstyrelsen i juli (Eriksson, m.fl., 2010, s. 148., Socialstyrelsen, 2010).

Barnperspektivet

För att få en större förståelse för barnperspektivet så har vi, bland andra, studerat boken: *På väg ut – när ungdomar rymmer och kastas ut hemifrån – ur socialtjänstens perspektiv* (Sjöblom, 2002), betänkandet: *Barnets bästa i främsta rummet* (SOU, 1997:116) och artikeln: *Barnperspektivet som ideologiskt eller metodologiskt begrepp* (Halldén, 2003).

Som vi tidigare har nämnt så visar forskning att barnperspektivet är ett mångfacetterat och svårdefinierat begrepp. Att se barnet och dess upplevelser och handlingar ur barnets egen synvinkel är utgångspunkten för barnperspektivet. Vidare antas vuxna, utifrån förnuft och erfarenhet, kunna företräda barnet med syfte att vilja barnets bästa. Det i sin tur kan ses som en motsägelsefull och omöjlig uppgift. Vidare så är barnets bästa inte heller ett entydigt begrepp samt att det förändras över tid. Det går inte alltid att låta barnets bästa vara avgörande för de beslut som fattas av socialtjänsten men däremot så ska det alltid beaktas, utredas och dokumenteras (Sjöblom, 2002, s. 43ff.).

Trots barnets förstärkta position i Socialtjänstlagen 1998 så innehåller den få möjligheter att stötta barn som individer. Socialtjänstlagen kan företrädesvis uppfattas vara ett skydd för barn mot olämpliga vårdnadshavare samtidigt som familjens och släktens betydelse betonas. Vidare så genomsyras lagen och förarbetena av en bild av barnet som ett bihang till sina vårdnadshavare. Vikten av att se familjen som en helhet leder till att barn inte helt kan ses som individuella aktörer med egna rättigheter. Denna motstridighet kan försätta socialsekreteraren i en osäkerhet i hur ett barnperspektiv ska tillämpas. Samtidigt visar den också på vikten av att göra barnkonsekvensanalyser som även tar upp barnens egen syn i de ärenden som berör dem (a.a., 2002, s. 44ff.).

Inom barndomsforskningen finns en gemensam utgångspunkt att studera barn som sociala aktörer i ett samhälle, och inte som barn på väg mot vuxendom ("becomings"). Barnen ses som intressanta i sin egen rätt och det är där barnperspektivet kommer in. Förståelse av barnens erfarenheter behöver vara avgörande för analysen av barns livsvillkor. Vilka metoder man sedan använder sig av för att ringa in dessa erfarenheter kan variera (Halldén, 2003, s. 15).

Metoder och material

Förförståelse

Vi har genom vår socionomutbildning en grundad förståelse för vad vi undersöker. Det vi hittills lärt oss genom tidigare kurser påverkar sannolikt hur vi har definierat vårt problemområde, hur i valt att gripa oss an det och hur vi genom val av teorier och litteratur väljer att lägga fram det. Vi har som tidigare nämnts, under föregående kurser, kommit att intressera oss för vräkningar som en del av hemlöshetsproblematiken, och har under dessa former tidigare kommit i kontakt med ämnet.

Forskningsansats

I valet av metod tog vi ställning till vilken form av studie som skulle kunna möjliggöra för oss att besvara vårt syfte och våra frågeställningar. En kvalitativ forskningsansats kännetecknas av att den fokuserar på att söka förstå och tolka fenomen i en subjektiv och socialt konstruerad verklighet (Bryman, 2009, s. 249 ff). Enligt Backman är innebörd, kontext och process framträdande begrepp i ett kvalitativt förhållningssätt (2008, s. 54). Med innebörd menar Backman (2008) att forskaren i huvudsak intresserar sig för hur individer upplever, tolkar och strukturerar en omgivande verklighet i förhållande till sina tidigare kunskaper och erfarenheter, det vill säga hur tillvaron får mening (a.a.). Då vi har som utgångspunkt att öka kunskap om hur yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet beskriver samt förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning där barn är berörda tyckte vi att ett sådant angreppssätt passade vår studie varför vi valde en kvalitativ ansats. Vi har vidare genomfört intervjuer med utgångspunkt i den hermeneutiska traditionen. Vi har i enlighet med den sökt tolka och förstå våra informanternas utsagor för att tillsammans hitta en gemensam och giltig förståelsegrund för ämnet vi samtalat om (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 66ff). Thurén menar att tolkning är subjektiv och görs utifrån ett valt perspektiv, något som också påverkas av vår förförståelse (2008, s. 58ff). Vi är medvetna om att vår förförståelse har betydelse för hur vi tolkar vårt material. Vi har därför i processen med att tolka vårt material försökt vara öppna för information som skulle kunna förändra vår förståelse för det fenomen vi valt att undersöka. Att revidera sin förförståelse med hjälp av nya erfarenheter brukar kallas den hermeneutiska cirkeln eller den hermeneutiska spiralen och det är i ett sådant växelspel, mellan teori och praktik, mellan del och helhet som förförståelsen utvecklas från fördomar till verklig kunskap (a.a., s. 61).

Sammantaget tycker vi att vår valda ansats tangerar en förståelse för den sociala tillvarons villkor samt fokuserar en förståelse för hur individer upplever den tillvaron.

Kvalitativ intervju

Utgångspunkten för undersökningen är att öka kunskap om hur yrkesverksamma inom, socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv utförsäljning där barn är berörda. Uppsatsen bygger på en genomgång av litteratur och styrdokument samt kvalitativa intervjuer. Då vi använder oss av kvalitativa intervjuer har vår uppsats i huvudsak en induktiv ansats, men är också både deskriptiv samt explorativ till sin karaktär eftersom syftet med uppsatsen är att både beskriva och i viss mån även undersöka hur yrkesverksamma inom ovan nämnda myndigheter förhåller sig till barnperspektivet i vräkningsprocessen. Intervjuerna bidrar således med information om hur yrkesverksamma beskriver samt förhåller sig till barnperspektivet inom vårt valda område men svarar även på frågor om hur yrkesverksamma tänker kring, bemöter och samtalar med barnen i en utredning som en del i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv utförsäljning. Genom att ta del av yrkesverksammas erfarenheter förvärvar vi kunskap som kan deduceras till slutsatser kopplade till teoretiska resonemang och tidigare forskning.

Insamling av material

För att finna intervjupersoner kontaktade vi, per telefon, chefer inom de myndigheter som var föremål för vårt intresse. Vi bad dessa vidarebefordra vår förfrågan om att medverka i vår studie och skickade även ett informationsbrev via e-post (Bilaga 1) där syftet med studien redovisas. Vi ringde sedan upp de personer som anmält intresse för att boka intervjuer med dem. Samtliga intervjuer var enskilda och genomfördes på respektive informanters arbetsplatser, vilka upplät samtalsrum och konferensrum för ändamålet. Vårt tillvägagångssätt var detsamma vid samtliga intervjuer, vi inledde med att återigen kort informera om vår studies syfte samt bad informanterna om ett skriftligt samtycke till att intervjua dem. Vi genomförde intervjuerna tillsammans och varje intervju tog mellan fyrtiofem minuter till en timme. Intervjuerna spelades in med diktafon för att fokusera samtalet med informanterna.

För att försöka få fram en personlig beskrivning från våra intervjupersoner valde vi att arbeta med semistrukturerade kvalitativa intervjuer, vi utgick ifrån våra frågeställningar och ställde följdfrågor vid behov varför vissa frågor kom att utvecklas under intervjuens gång och

var ibland tvunget att ändras utifrån informanternas svar. Vi avsåg dock att få våra grundläggande frågor besvarade (Dalen, 2008, s. 30ff).

Målgrupp och avgränsningar

Vi har sammantaget intervjuat sex yrkesverksamma personer inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet i Stockholms län. Vi har intervjuat två personer från varje nämnd myndighet. De personer som tackade ja till att bli intervjuade var inom socialtjänsten, en person som arbetar uppsökande och förebyggande kring avhysningar och hyresskulder samt en person som arbetar med förhandsbedömningar i en mottagningsgrupp på barn- och ungdom, dessa båda informanter arbetade inom samma kommun. På hyresnämnden intervjuade vi hyresråd vars huvudsakliga sysselsättning är att medla i- samt avgöra tvister som kommer till nämnden och på kronofogdemyndigheten intervjuade vi kronoinspektörer som arbetar med all verkställighet inom Kronofogdens ramar.

Intervjuguide

De frågor som ingick i intervjuguiden tematiserades utifrån vår förförståelse och innehöll, förutom de inledande frågorna kring arbetsuppgifter, frågeställningar kring barnperspektivet, styrdokument inom myndigheten som beskriver barnperspektivet samt anmälningsplikt när barn far illa. Majoriteten av frågorna ställdes till samtliga informanter med vi ställde även ett visst antal specificerade frågeställningar som vände sig direkt till socialtjänst och kronofogdemyndighet utifrån deras specifika yrken och således specifika kännedom om den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning (Se Bilaga 2).

Bearbetning av material

Som ett första steg i att tolka vårt material transkriberade vi intervjuerna. Transkriberingen gjordes genom att först lyssna på en frågeställning och ett svar i taget, sedan backades bandet och svaret lyssnades igen igen, mening för mening, samtidigt som det ordagrant skrevs ner. Detta för att säkerställa att varje intervjus direkta ordalydelse med säkerhet dokumenterades. Därefter sammanställde vi materialet i ett antal teman som vi ansåg särskilt belyste det som visat sig vara viktigt i våra informanternas berättelser med utgångspunkt i våra frågeställningar (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 296ff). Denna sammanställning av intervjupersonernas utsagor är den resultatredovisning som återges i uppsatsen. Citaten har vi återgivit i skriftlig läsbar form. Informanterna har utifrån myndighetstillhörighet tilldelats fingerade namn på myndighetens begynnelsebokstav, det vill säga med namn på s avses

socialtjänsten, med *h* hyresnämnden och med *k* kronofogdemyndigheten. Vi har därefter analyserat svaren utifrån teorier om implementering och gräsrotsbyråkrater samt tidigare forskning. Slutligen följer en diskussion samt kring våra resultat.

Validitet och reliabilitet

Trots att ovan nämnda begrepp har sitt ursprung i den kvantitativa traditionen och inte är helt applicerbara på kvalitativ forskning har vi ändå valt att utgå från dessa då vi tittat på vår studies kvalitetsaspekter (Bryman, 2011, s. 43).

Validitet handlar om huruvida man mätt det som man avsett att mäta (a.a., s. 351). Då vårt syfte är att öka kunskap om hur yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv utförsäljning där barn är berörda, blir validiteten hög då vi bedömer att intervjuerna mäter det som är syftet, det vill säga hur de tillfrågade inom ovan nämnda myndigheter ser på det fenomen som vi avsett att undersöka. Vidare menar Bryman att den externa validiteten, som säger något om generaliserbarheten för en studie blir ett problem vid just kvalitativa studier då forskare tenderar att använda sig av ett begränsat urval, vilket också blir fallet med vår uppsats (a.a., s. 352).

Reliabiliteten mäter forskningsresultatens tillförlitlighet och ställs i relation till frågan om ett forskningsresultat kan reproduceras av andra forskare vid andra tidpunkter (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 263). Vi bedömer att vår studie har låg reliabilitet. Dels för att intervjuerna är subjektiva trots vår ambition att förhålla oss objektiva och dels för att de är situationsbundna, det vill säga vid en annan plats vid en annan tidpunkt hade vi kanske fått andra svar. Vi utarbetade dessutom vår intervjuguide på ett sådant sätt att vi ställde ett visst antal frågor till samtliga informanter och ett visst antal ytterligare frågor som speciellt riktade sig till de av våra intervjupersoner med specifika yrkeskunskaper gällande det vi avsåg att undersöka, vilket gjorde att de intervjuerna blev mer detaljrika och gav informanterna möjlighet att återkomma till våra centrala frågeställningar då dessa upprepades i andra konstellationer. Vi är dock medvetna om det och har förhållit oss till det då vi analyserat vår empiri. Gällande reliabiliteten har vi också funderat kring vikten av att inte ställa ledande frågor, vi är dock medvetna om att det är svårt att ställa förutsättningslösa frågor i en intervjusituation där avsikten är att undersöka ett valt fenomen (a.a., s. 187ff).

Sammanfattningsvis anser vi dock att studien är tillförlitlig då vi har eftersträvat tydlighet och transparas genom att noggrant förklara vad och hur vi har utfört vår studie.

Generaliserbarhet

Generalisering handlar om i vilken utsträckning resultaten i en undersökning kan generaliseras till andra grupper och situationer än dem som var aktuella i den specifika studien (Bryman, 2011, s. 168ff). Då vår studie bygger på ett litet urval är resultaten svåra att generalisera. Bryman menar att kvalitativa forskare i huvudsak fokuserar på det kontextuellt unika och på meningen hos eller betydelsen av den sociala verklighet som studeras (a.a., s. 355). Då vårt syfte med studien är att undersöka hur yrkesverksamma inom ovan nämnda myndigheter beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i vräkningsprocessen kan de svar våra frågor genererat endast stå för våra informanter men vi har dock, i vår empiri, kunnat urskilja vissa återkommande svar och mönster. Att sedan koppla dessa till ett vidare teoretiskt perspektiv samt tidigare forskning kan möjligen förstärka vårt resultat och indikera en högre grad av generaliserbarhet (Meeuvisse et al, 2008, s. 52ff). Meeuvisse menar vidare att det finns en styrka i den konkreta och kontextbundna kunskap en studie genererar vilket kan leda till en mer nyanserad bild av teoretiska utgångspunkter och motivera till vidare studier, något vi önskar är nyttan med vår småskaliga studie (a.a., s. 52ff).

Metodologiska överväganden

När vi initialt började förhöra oss om möjligheten att genomföra intervjuer med yrkesverksamma vid de myndigheter som var föremål för vårt intresse kontaktade vi chefer inom varje myndighet. Cheferna valde sedan ut de personer som skulle kunna tänkas vara intresserade av att bli intervjuade och först därefter tog vi en personlig kontakt med de tilltänkta intervjupersonerna. Vi hade i åtanke, inför intervjuerna, att en sådan urvalsmetod skulle kunna påverka svaren på våra frågor, det vill säga i egenskap av att vara ”utvald”. Det vi i förväg fick information om var att det i samtliga fall skulle handla om personer med en lång erfarenhet i yrket, vilket också till viss del kan ha påverkat svaren på våra frågor. Något vi då tänker främst kan handla om bredd och variation som ett möjligt urvalskriterium. Vår upplevelse är dock att informanternas svar visar på både likheter och skillnader i hur de beskriver och förhåller sig till barnperspektivet och dess tillämpning samt att vår empiri innehåller en spridning i erfarenheter och synpunkter varför vi inte upplevde det som problematiskt att använda oss av intervjumaterialet i vår studie.

Vidare har vi genomfört kvalitativa intervjuer med en semistrukturerad intervjuguide, då vår avsikt var att eftersträva ett öppet förhållningssätt till hur frågorna skulle komma att utveckla sig under intervjun. Att använda intervju som metod innebär, enligt Dalen, alltid en risk eftersom den kvalitativa intervjuformen bygger på mänskligt samspel vilket både är

metodens styrka och svaghet (2008, s. 116). Vi ansåg dock att styrkan finns i det djup av förståelse som krävs i en intervju, samtidigt som det gör det svårt att förbli opartisk, något vi också reflekterat över. Vi informerade inte heller informanterna, inför intervjun, om en möjlig definition på begreppet barnperspektivet, då vi såg det som önskvärt att respondenterna själva skulle beskriva vad det är att ha ett barnperspektiv, något som Bryman (2011) refererar till kan innebära ett ”menings problem”, det vill säga att forskaren förutsätter att intervjuare och informant utgår från en gemensam innebörd av de begrepp som är centrala i de frågor som ställs i intervjusituationen. Vi är dock medvetna om det och har i vår resultatdel också kunnat se att det finns vissa förskjutningar i form av mening, men anser emellertid att det är i stort vad vår studie vill påvisa, varför vi i enlighet med vad Bryman menar är en möjlig lösning på problemet, ignorerar det (2011, s. 224ff).

Mättnad som begrepp i kvalitativa studier innebär enligt Kvale att man utfört så många intervjuer att fler inte skulle tillföra någon väsentlig ny kunskap (2009, s.129ff). Det fenomen vi undersökt är av en så komplex karaktär att det hade behövts många fler intervjuer och till vissa delar en annan typ av studie för att få en samlad bild av hur barnperspektivet efterlevs i vräkningsprocessen inom våra valda myndigheter. Men eftersom vi undersökt och efterfrågat en subjektiv förståelse för vårt valda område är det svårt att veta vad fler intervjuer hade kunnat tillföra, men vi är medvetna om att fler intervjuer hade kunnat tillföra nya resultat, men att det är svårt att veta.

Vi har dessutom flera myndighetsutövande aktörer representerade i vår studie med en, inom myndigheten, gemensam lagstiftning att följa vilket kan öka sannolikheten för att vi hade fått liknande svar gällande just den delen av vår undersökning, vilket vårt resultat också indikerar. Det som dessutom är intressant att beakta i vår studie är hur våra informanter förhåller sig till barnperspektivet i sitt arbete, vilket också är en del av den subjektiva beskrivning vi velat lyfta. Vårt syfte med studien har heller inte varit att ge en heltäckande bild av vårt valda område utan vi har velat undersöka hur yrkesverksamma beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning, inom våra valda myndigheter. Vi har inte uppnått mättnad enligt Kvales definition men vi har som tidigare nämnts kunnat se vissa återkommande svar och mönster i våra informanternas utsagor, som dessutom kohererar med tidigare forskning gällande svårigheter med att implementera barnperspektivet i den lokala praktiken (Holmdahl, 2009, s.14), vilket kan tolkas som ett tecken på den mättnad Kvale talar om (2009, s. 129ff). Till frågan om antal intervjuer måste också nämnas att studien ska genomföras på relativt kort tid, vilket begränsar omfånget på studiens antal intervjuer.

Mot bakgrund av detta tror vi därför sammantaget att metodens styrkor övervägt dess svagheter och att vårt insamlade material håller en hög kvalitet och kan användas för att besvara uppsatsens syfte och frågeställningar.

Litteratursökning

Under processen att finna relevant litteratur för vår studie gjordes ett antal databassökningar. De databaser och sökmotorer vi använt oss av via Ersta Sköndal högskolas bibliotek är; Academic Search Premier, ASSIA: Applied Social Sciences Index and Abstracts, DIVA, SOCINDEX, SwePub samt Social services abstracts/Sociological abstracts. Sökord som användes var *best interest of the child, housing, child welfare, eviction and children, eviction, barnperspektiv (-et), vräkning, barnets bästa, exekutiv försäljning* och i tid avgränsades sökningarna till åren 1998 till och med 2011. Socialtjänstlagen ändrades år 1998 för att stärka barns ställning. Lagen fick då ett tillägg till första kapitlet om socialtjänstens mål ”*När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år*” (SoL 1: 2). Socialtjänsten fick därmed ett större ansvar för att stärka och bevaka barnets bästa. En beskrivning som även har sitt ursprung i FN:s barnkonvention. Mot bakgrund av detta, samt det faktablad med titeln *Strategi för att stärka barnets rättigheter* (prop. 2009/10:232) som Socialdepartementet gav ut i december 2010 och som ersätter den strategi om att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige som gällt sedan 1999, och vars principer sammantaget syftar till att ett barnperspektiv ska finnas i alla beslut som rör barn, avpassades litteraturen till den angivna tidsperioden. Sökningarna avgränsades också geografiskt till Sverige eftersom vårt syfte behandlar en svensk kontext. Vi begränsade även resultaten, gällande artikelsökningarna, till att omfatta enbart vetenskapligt granskade artiklar från vetenskapliga tidskrifter publicerade mellan åren 1998-2011 (Scholarly, Peer Reviewed Journals) som presenterades i sin helhet. En utförlig redovisning om antal träffar på respektive sökmotor återfinns som bilaga 3 i vår uppsats. Av dessa träffar var det ingen som explicit tog upp denna uppsats syfte gällande vårt valda perspektiv varför endast en rapport valdes ut som relevant för vår studie. Därtill fick resultaten från sökningarna tjäna som hjälp i vårt vidare sökande efter aktuell litteratur genom den metod som Backman omnämner som manuell sökning, det vill säga att genom tidigare skriven litteratur i form av exempelvis böcker, uppsatser och referenslistor söka sig fram till annan litteratur (2008, s. 163 ff).

Därefter gjordes sökningar i databasen LIBRIS med sökorden *vräkning, barnperspektivet samt exekutiv försäljning* men med samma avgränsningar gällande tid och geografi enligt

ovan. Med sökord *vräkning* erhöles 33 träffar varav sex används i uppsatsen: Utredning om vräkning och hemlöshet bland barnfamiljer (2005) *Vräkning och hemlöshet – drabbar också barn: slutbetänkande*, Johan Holmdahl (2009) *Hot om vräkning – tre aktörers perspektiv*, Anders Nilsson & Janne Flyghed (2004) *Tryggare kan ingen vara – vräkningar av barn: förekomst, orsaker och konsekvenser*. Vräkningsförebyggande arbete: stöd till socialtjänsten och andra aktörer (2008), Johan Holmdahl, Åke Bergmark & Tommy Lundström (2006) *Att förebygga vräkningar: en utvärdering av socialtjänstens hyresrådgivning i Solna* samt Lena Eriksson, Sten-Åke Stenberg, Janne Flyghed & Anders Nilsson (2010) *Vräkt från hus och hem i Stockholm 1879-2009*. Med sökord *barnperspektiv* fick vi 24 träffar varav ingen var relevant för vår studie. Med sökord *exekutiv försäljning* var inte heller någon av de tio träffar som erhöles relevanta för uppsatsen.

I databasen Google Scholar erhöles vid sökorden *barnperspektiv vid vräkning*, även här med samma avgränsningar gällande tid och geografi som ovan, 32 träffar varav två redan var funna genom sökningen via LIBRIS. Då vi ansåg att vi redan sammantaget hade en önskvärd bredd i vår valda litteratur valde vi att begränsa oss till den litteratur vi återgivit ovan då vi funnit ytterligare litteratur via Ersta Sköndals biblioteks katalogsökning.

I övrigt har sökningar genomförts på Sveriges Riksdags hemsida samt på Riksdagsbiblioteket i Stockholm. Vi har där sökt efter regleringsbrev som omnämner barnperspektivet, med skiftande resultat. Däremot har eftersökningarna varit viktiga för att få en förståelse för hur barnperspektivet bland annat ska implementeras i den lokala praktiken.

Sökningar har också gjorts på för ämnet relevanta hemsidor såsom Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Regeringskansliet, Socialdepartementet, Kronofogden och hyresnämnden, där vi valt ut information och skrivelser som haft en viktig del i vår introduktion samt i vår juridiska översikt. Vi har också gjort sökningar via Google på Internet med liknande sökord som ovan och också där hittat material vi funnit intressant, däribland en artikel skriven av Gunilla Halldén (2003) *Barnperspektiv som ideologiskt och metodologiskt begrepp* utgiven i *Pedagogisk forskning i Sverige* (årg 8) som belyser barnperspektivets mångfacetterade innebörd.

I övrigt kommer den valda litteraturen att presenteras i uppsatsens kapitel om tidigare forskning.

Källkritik

Vi har strävat efter att i så hög grad som möjligt gå tillbaka till ursprungskällorna, framförallt då det handlar om offentliga handlingar, vi är medvetna om att det finns en skillnad mellan

vetenskapligt producerad text och sådana offentliga handlingar, utgivna av exempelvis olika myndigheter, riksdag och regering. Ibland har det dock inte varit helt lätt att avgöra vetenskapligheten i våra källor men vi har sammantaget nog försökt överväga riktigheten i det tryckta material vi använt oss av i uppsatsen. Den litteratur vi fann användbar kring implementeringen av politiska beslut och gräsrotsbyråkrater är Rothstein, och Holmdahls beskrivning av Lipskys teoribildning, vi är dock medvetna om att det finns andra författare som forskat inom detta område, men mot bakgrund av uppsatsens begränsade omfattning valde vi att avgränsa teorierna till att omfatta dessa forskares synsätt på implementering och gräsrotsbyråkrater (Rothstein, 2006, & Holmdahl, 2009). Vi har också förstått att det inte finns en vedertagen definition på implementering varför det heller inte finns en enhetlig implementeringsteori, vilket också är en förståelse vi vilat på i vårt val av vilken författare vi valt att utgå ifrån. Vi har också, som en del av vår intervjuguide under intervjuerna, frågat efter de styrdokument, riktlinjer och policys som omnämner barnperspektivet inom respektive myndighet med skiftande resultat. Här står socialtjänsten för sig själv, då det är den myndighet som ytterst ska bevaka barnets rättigheter, sen om de gör det eller inte, det är en annan fråga. Däremot var det svårt när det gällde hyresnämnden samt kronofogdemyndigheten. När vi själva försöket efterforskat dessa myndigheters styrdokument via Regeringsbibliotekets sökmotorer hamnade vi i ett terminologiskt baksug, då vi insåg att det inte, på det sätt vi trott, fanns sådan lättillgänglig dokumentation. Vi har i det fall det behövts utgått från informanternas utsago som beskriver en upplevelse av att en sådan dokumentation inte finns. Vi väljer att inte se det som ett misslyckande utan istället se det som att det kan visa på en avsaknad av en sådan specifik uppdaterad dokumentation inom dessa myndigheter.

Etiska överväganden

Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor innehåller bestämmelser som forskare måste förhålla sig till för att utöva etiskt försvarbar forskning. Enligt lagens andra paragraf faller vår studie inte under denna lag eftersom den utförs inom ramen för högskolestudier på grundnivå, varför ingen ansökan om etikprövning gjorts. Trots detta har vi förhållit oss till lagens innehåll och då främst bestämmelserna kring *information* 16 § och *samtycke* 17 §. Vi har även tagit del av samt förhållit oss till Vetenskapsrådets etiska riktlinjer. I skrivelsen *God forskningssed* utgiven 2011 presenteras *individskyddskravet*, som syftar till att individer som deltar i forskningssammanhang ska skyddas från kränkning och

skada (Vetenskapsrådet, 2011, s. 18). Denna kodex har tidigare definierats genom krav på *information, samtycke, konfidentialitet* samt *nyttjande* (Vetenskapsrådet, 2005, s. 82).

För att uppfylla informationskravet, som innebär att forskaren ska informera intervjupersonen och eventuellt andra berörda om studiens syfte samt villkor för deltagande, skickade vi, efter en första telefonkontakt med våra informanter, ett samtyckebrev (bilaga 1) som informanterna kunde ta ställning till innan intervjutillfället (Vetenskapsrådet, 2002, s. 7). I brevet informerade vi om det generella syftet med studien, hur intervjumaterialet skulle komma att användas samt att den färdiga uppsatsen kommer att brukas inom ramen för C-uppsatsskrivande vid Ersta Sköndal högskola. I samtyckebrevet framgår också att medverkan är frivillig och närhelst kan avbrytas om intervjupersonerna vill det samt att vi önskar att spela in intervjun.

Samtyckekravet innebär att intervjupersonerna själva får bestämma över sin medverkan i forskningen (Vetenskapsrådet, 2002, s. 9). Det förhöll vi oss till genom att, som ovan nämnts, låta informanterna ta del av ett samtyckebrev före intervjun. Samtliga informanter gav därefter sitt muntliga samtycke till att delta i studien. Vid intervjutillfället bad vi därtill om ett samtycke till att medverka i studien, denna gång i form av ett undertecknat skriftligt samtycke.

Konfidentialitetskravet är nära förbundet med regler och lagar gällande sekretess och syftar till att säkra att personuppgifter i forskningen har största möjliga konfidentialitet samt att dessa förvaras på ett sätt så att inga obehöriga kan ta del av dem (Vetenskapsrådet, 2002, s. 12). För att leva upp till det kravet har vi avidentifierat samtliga intervjupersoner. Uppgifter såsom namn, kommun och arbetsplatsens adress redovisas inte i studien däremot nämns myndigheterna vid namn. Vi uppgav även i samtyckebrevet att vi inte kunde garantera att det kan finnas en igenkänningsfaktor kollegor emellan, då vi intervjuat flera personer inom samma myndighet, något informanterna fick ta ställning till innan de samtyckte till intervju. Vi har i resultatredovisningen valt att omnämna informanterna med fingerade namn vilket syftar till att inte röja deras identitet. Vidare har allt material, det vill säga ljudfiler, anteckningar, transkriberingar samt undertecknade samtyckebrev sparats i datorer och på ett sådant sätt att endast vi haft tillgång till det. När uppsatsen är godkänd kommer dessa att förstöras.

Det fjärde och sist kravet som vi förhållit oss till är nyttjandekravet. Med det menas att uppgifter som rör enskilda inte ska användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke- vetenskapliga syften (Vetenskapsrådet, 2002, s. 14) Vi har förhållit oss till kravet genom

att använda uppsatsen inom ramen för C-uppsatsskrivande vid Ersta Sköndal högskola, vilket vi även informerade intervjupersonerna om i vårt samtyckebrev.

Ansvarsfördelning

Vi har tillsammans arbetat med alla avsnitten i uppsatsen men vi har haft olika övergripande ansvarsområden. Cecilia har haft huvudansvaret för uppsatsens metod- och teoriavsnitt. Doris har haft huvudansvaret för avsnittet om tidigare forskning samt för resultatredovisningen. Vi har tillsammans ansvarat för tematiseringen av materialet samt för analysen av detsamma. Övriga avsnitt har vi ansvarat för och författat tillsammans.

Juridisk översikt

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Konventionen är en bindande överenskommelse mellan de stater som har anslutit sig till bestämmelsen. Sverige ratificerade barnkonventionen år 1990 och vi blev därmed förpliktigade att följa den. Barnkonventionen innehåller femtiofyra artiklar, varav fyrtioen är sakartiklar som slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha. Resterande av artiklarna handlar om hur staterna ska arbeta med konventionen. Konventionen inbegriper fyra grundläggande, allmänna principer som har självständig betydelse men som också ska ge prägel åt tolkningen och tillämpningen av konventionens övriga artiklar, dessa fyra principer är: *Förbud mot diskriminering (artikel 2)*, *Barnets bästa i främsta rummet (artikel 3)*, *Rätten till liv och utveckling (artikel 6)* och *Rätten att uttrycka sina åsikter (artikel 12)*, av särskild relevans är dessutom artikel 4 som anger att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftnings- administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen (Ewerlöf, Sverne & Singer, 2004, s. 22ff). Barnkonventionen ska sammantaget vara ett verktyg för att förbättra barns villkor (Prop. 1997/98:182).

Barnkonventionen i svensk rätt

Som en följd av att Sverige ratificerade konventionen, har bestämmelser för att stärka barns ställning efter hand förts in i lagstiftningen på olika områden, men svenska domstolar och andra myndigheter är inte formellt bundna av barnkonventionen då dess bestämmelser inte utgör svensk lag. Däremot ska svensk lag tolkas mot bakgrund av konventionens

bestämmelser och syfte, lagstiftaren är alltså skyldig att se till att den svenska lagregleringen överensstämmer med konventionens artiklar (Ewerlöf, Sverne & Singer, 2004, s. 23).

Riktlinjer och strategier

I samband med att Sverige ratificerade konventionen gjordes en genomgång av svensk lagstiftning där man fann att svensk lag i stort överensstämde med konventionen. Den parlamentariska kommitté, Barnkommittén, som några år senare fick i uppdrag att återigen se över hur den svenska lagstiftningen förhöll sig till konventionen, lade fram betänkandet *Barnets bästa i främsta rummet* (SOU 1997:116). På grundval av kommitténs förslag lämnades i prop. *Strategi för att förverkliga FN: s barnkonvention om barns rättigheter i Sverige* (1997/98:182) en beskrivning av hur det fortsatta arbetet med att genomföra konventionen i Sverige skulle bedrivas, något som ytterligare förtydligades i regeringens senare skrivelse *Utveckling av den nationella strategin för att förverkliga FN: s konvention om barns rättigheter* [2003/04:47] (Norström & Thunved, 2009, s. 40ff). Några av de åtgärder som då behövde vidareutvecklas var att tydliggöra barnperspektivet i statsbudgeten, att utveckla riktlinjer för barnkonsekvensanalyser, att följa upp myndigheternas arbete med att integrera barnperspektivet i verksamheterna samt att vidareutveckla möjligheter och metoder för barns och ungas delaktighet och inflytande. Samtidigt efterlystes också mer information om barnkonventionen samt metoder för att kunna tillämpa den i den praktiska verksamheten inom myndigheterna vilket förtydligades med att ett barnperspektiv skulle genomsyra arbetsprocessen samt hur barnets bästa kunde bedömas i myndigheters beslut (2003/04:47).

Den i december 2010 godkände riksdagen den strategi som omnämns som *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige* (Prop 2009/10:232). Strategin ersätter den strategi som riksdagen godkände 1999. Strategin består av ett antal principer som uttrycker grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter i Sverige och utgår från de mänskliga rättigheter som varje barn upp till 18 år har enligt internationella överenskommelser:

- All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.
- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.
- Barnet ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan
- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn
- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnperspektiv.

Strategin syftar till att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på statlig och kommunal nivå, såsom riksdag, regering, statliga myndigheter, landsting, kommuner och rättsväsende. Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnet i fokus vid beslut som kan beröra ett enskilt barn eller en grupp barn. Det innebär att ansvarig beslutsfattare ska överväga, inför en åtgärd, om beslutet berör barnet eller barnen och på vilket sätt. Att anamma ett barnperspektiv, enligt strategin, handlar om både attityder, kunskap och arbetsätt och speglar synen på barn som fullvärdiga medborgare som ska bemötas med respekt i alla sammanhang. Om beslutet väntas få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har i enlighet med bland annat barnkonventionen, vilket sammantaget innebär att ha ett barnrättsperspektiv. För att säkerställa att barnets rättigheter genomsyrar arbets- och beslutsprocesser krävs det en tydlig styrning på alla nivåer i samhället, vilket innebär att lagar och författningar ska vara i överensstämmelse med barnkonventionen. För att stärka barnets rättigheter krävs också samverkan mellan de olika aktörerna (Prop 2009/10:232).

Socialtjänstlagen

Socialtjänstens ansvar

En viktig förutsättning för att utveckla barnperspektivet och prövningar utifrån barnets bästa är lagstiftningen. Det pågår fortlöpande ett arbete med att anpassa lagstiftningen till barnkonventionens intentioner. Socialtjänstlagen, bland andra, innehåller bestämmelser om att hänsyn skall tas till barnets bästa vid åtgärder som rör barnet samt att barnets inställning så långt det är möjligt ska klarläggas och att hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad (SoL 1 kap 2 §, 3 kap 5 §). I tillämpningen av dessa bestämmelser ligger att en prövning av hur beslutet påverkar barnet måste göras. Detta innefattar med andra ord ett krav på den som fattar ett beslut gällande barnet att göra en barnkonsekvensanalys och bland annat redovisa hur beslutet påverkar det enskilda barnet (Ewerlöf, Sverne & Singer, 2004, s. 34ff).

Sammantaget finns alltså minst tre olika typer av dokument som ska ligga till grund för att stärka barnets rättigheter samt värna barns behov; konventionen om barnets rättigheter, nationella strategier för implementering av barnets rättigheter samt en i lag uttalad skyldighet att beakta barnets bästa vid beslut som rör barn.

X- kommuns ansvar

Texten nedan är tagen ur de riktlinjer som den kommunen har, där våra informanter från socialtjänsten arbetar, angående deras vräkningsärenden. I denna text står det att barnperspektivet alltid ska beaktas:

I X kommuns socialtjänst ska alltid barnperspektivet beaktas. Barnet ska tillförsäkras ett sådant skydd och omvårdnad som behövs för dess välfärd. När det gäller ekonomiskt bistånd ska barns behov beaktas när det gäller boende, hyresskulder, vräkningar, hälsa, umgänge med föräldrar, ferieinkomster och fritid. Förebyggande arbete ska främjas. Familjer med barn får inte bli bostadslösa. Skrivningen ska inte tolkas som att klienten har en självklar rätt till ett boende eller ett kommunkontrakt. Barnfamiljer ska i första hand motiveras till att söka andra lägenheter på bostadsmarknaden.

Teoretiska referensramar

Barnkonventionen har sitt ursprung i en internationell överenskommelse, som i sin tur ska ge upphov till nationella och lokala strategier i de länder som ratificerat konventionen. I Sverige syftar dessa strategier till att införa ett barnperspektiv i alla beslut och åtgärder som rör barn. Mot bakgrund av det anser vi att det är relevant att anlägga ett implementeringsperspektiv i vår uppsats.

Implementeringsteori

Rothstein benämner implementeringsforskningen som forskning om genomförandet av offentlig politik (2006, s. 71). Börjeson menar att den givna betydelsen av att implementera är att man ska överföra ett beslut eller ett arbetssätt från en ”nivå” till en annan (2008, s. 114ff). Rothstein påtalar att det, när olika beslut och policys ska implementeras, kan tillstöta flera svårigheter. En svårighet är att, något som tidigare forskning gällande implementering visar, strukturella förhållanden kan sätta gränser för vad som är möjligt att förändra i en organisation. Dessa förhållanden, menar Rothstein, är djupt liggande och kan vara av såväl ideologisk, social samt organisatorisk karaktär och möjligheterna att förändra dem kan därför variera (2006, s. 84). Vidare menar Rothstein att det finns åtgärdsprogram som enbart har ett symboliskt värde, där utgångspunkten snarare är att påvisa att någonting görs för att åtgärda ett problem snarare än att verkligen åstadkomma en förändring (a.a., s. 90). Problemet, menar Rothstein, behöver inte ligga i beslutfattarnas intention med åtgärdsprogrammet utan kan också finnas hos de myndigheter som är satta att genomföra åtgärden och som därmed ska skapa de förväntade effekterna av besluten (a.a.). Ett sådant problem kan vara arbetets organisering på den lokala nivån, något Börjeson menar kan innebära att verksamheter drabbas av ett kompetensunderskott när det gäller personalens professionalitet. Vidare menar Rothstein att implementeringen av ett åtgärdsprogram handlar om rationellt *beslutsfattande*

och om rationellt *genomförande*, och att båda dessa aspekter måste tas i beaktande om man vill förändra ett förhållningssätt inom en myndighet. Rothstein påtalar också vikten av att det offentliga program som ska implementeras har *politisk legitimitet*. Många åtgärdsprogram, menar Rothstein, är beroende av att den grupp eller de grupper mot vilka åtgärden riktar sig till samtycker till beslutets genomförande, det räcker således inte med goda intentioner från beslutsfattarnas sida utan det måste sammantaget till andra aspekter för att en implementering ska lyckas (a.a., s. 87). Rothstein tar vidare upp begreppet *ansvarsdrift* som ett generellt problem, på både organisations- och individnivå, som implementeringsforskningen pekat på, något han beskriver så här:

Med ansvarsdrift menar vi en situation där *makt/inflytande* över ett beslut (eller icke-beslut) och det politiskt administrativa *ansvaret* för detta beslut (eller icke-beslut) tillåts glida isär. Idealiskt ligger detta i en demokrati samlat hos en individ eller organisation. Problemet är att det självfallet är frestande att försöka utöva makt/inflytande utan att behöva ta det fulla ansvaret, politiskt eller administrativt, för vad som sker (eller inte sker).

Alltså makten över ett beslut och det politiskt administrativa ansvaret för detsamma åläggs flera olika instanser och, beskriver Rothstein, fattas i ett *ansvarsmässigt tomrum* där ansvaret för implementeringen i slutändan ligger på organisationen eller på individen i organisationen. Detta menar Rothstein är ett *demokratins svarta hål* (a.a., s. 111). För att ett beslut ska kunna få genomslag, visar implementeringsforskningen, behövs bland mycket annat tillräckliga resurser, motiverad och kunnig personal samt en kontinuerlig utvärdering av organisationen (a.a., s. 107). Rothstein menar vidare att personalen inom olika delar av den offentliga förvaltningen ofta har helt olika syn på sina uppgifter och att det även inom samma förvaltningsområde finns diametralt olika organisationskulturer inom olika enheter (a.a., s. 109). Det är också vanligt, menar Rothstein, att genomförandet av ett beslut kräver ett samarbete mellan organisationer med olika huvudmän som företräder olika, och inte sällan, motstridiga intressen. Det kan vara offentliga aktörer, politiker och tjänstemän men även företag och brukarorganisationer (a.a., s. 112).

Rothstein menar också att det finns olika organisationsformer där åtgärdsprogram är mer eller mindre svåra att implementera och att organisationsformen avgörs av två huvudfaktorer - typ av *uppgifter* som organisationen ska lösa och vilken typ av kunskap om *insatsteknologi* den har att arbeta efter. Något han vidare kategoriserar i beskrivningar dels om de uppgifter organisationen får sig tilldelad att lösa är uniforma eller varierande, det vill säga om åtgärderna kräver situationsanpassning eller kan rutiniseras och dels om huruvida det finns standardiserade lösningar för att hantera olika uppkomna situationer eller om organisationen måste söka nya lösningar och ny kunskap i varje fall (icke-standardiserade) (a.a., s. 108ff).

Socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet befinner sig enligt vår tolkning inom olika sådana organisationsformer, där socialtjänsten tillhör det som Rothstein benämner den professionella organisation där många olika typer av fall måste hanteras och där det därför är svårare att använda precisa regler eftersom man först när man vet vilken typ av fall man har framför sig kan avgöra vilken insatsteknologi som behövs. Hyresnämnden däremot tillhör den av Rothstein beskrivna byråkratiska organisationsformen där precisa regler kan användas för att styra verksamheten då uppgifterna är uniforma och insatsteknologin kan standardiseras och där Kronofogden befinner sig emellan dessa båda beskrivna organisationsformer.

Gräsrotsbyråkrater

Man kan, som ovan nämnts, söka förklaringar och förståelse för implementeringens mekanismer bland de individer som är satta att genomföra besluten. Människors agerande är inte rationellt förutsägbara, något Lipsky (1980) utvecklade en teori om vad han benämner *street-level bureaucrats*, som på svenska översatts till gräsrotsbyråkrater, det vill säga de som i sitt arbete möter klienter och i det mötet skall tillämpa besluten. Deras arbete omges visserligen av regler och lagar men de har ett visst mått av handlingsfrihet och självbestämmande, vilket är en förutsättning för att kunna utöva ett arbete där det krävs att med omdöme kunna vara flexibel i mötet med klienten (Holmdahl, 2009, s. 52ff).

Resultatredovisning

Ansvar

Ansvar

Utifrån vad våra informanter berättar så har de olika lagstiftning att förhålla sig till i deras arbete, vilka ger dem befogenheter att agera och fatta beslut. Hans och Hanna följer lagstiftning och domstolspraxis, Kerstin och Karin arbetar utifrån lagstiftning och i vissa ärenden ett odokumenterat förhållningssätt och Sonja och Sara rättar sig efter riktlinjer, policy och lagstiftning.

Sonja berättar att hon inte arbetar med myndighetsutövning utan uppsökande och rådgivande då det föreligger hyresskulder samt att hennes målgrupp är barnfamiljer, ungdomar under 25, äldre över 65 och människor med funktionshinder, ohälsa och sjukdom.

Hennes roll är att ge råd och stöd, *”jag kan ju inte besluta vad de ska göra men jag kan säga... att... min bedömning i det här fallet, att det klokaste är då att du gör si eller så”*.

Vidare berättar Sonja om olika honnörsord *”medborgaren i fokus, individen i centrum, mer än förväntan”* som ska genomsyra hennes arbete. Hon redogör även för riktlinjer av olika slag som skickas till henne löpande via e- post från kommunen där hon arbetar, i vilka det även står en kort beskrivning om att *”Barnperspektivet ska ju alltid tas med... det är klart att det står ju... sen kan man ju fråga vad det betyder”*.

Hans förklarar att *”den lagstiftning som vi har är ju de riktlinjer som vi har”* och tillägger att han även behöver rätta sig efter praxis från Hovrätten. Han berättar också att hans huvudsakliga uppgift är att avgöra tvister som kommer upp i hyresnämnden. Karin delger att *”vi utgår ju från en lagtext, egentligen, å sen finns det ju speciella rutiner, å det ska ju delges på ett speciellt sätt... och en avhysning ska ju ske relativt snabbt också... men det finns väldigt tydliga regler om man läser lagboken”*. Vidare berättar Karin att hennes huvudsakliga uppgift är att hitta tillgångar hos gäldenären för betalning av dennes skuld/er genom utredningsarbete.

Sara beskriver att hennes huvudsakliga uppgift utifrån lagen är att jobba med skydd och säkerhet för barn och se *”hur blir det här för barnet”*. Att genom en utredning se hur föräldrarnas omsorgsförmåga är, det vill säga att tillgodose sitt/sina barns grundläggande behov. Sen berättar hon också om de riktlinjer och policybestämmelser som reglerar hennes arbete. Om en policy säger hon så här:

... det har chefer sagt att handlar det bara, bara om boende och ekonomi så ska vi inte ha det här på Barn- och ungdom för vi utreder föräldraförmågor och jobbar med skydd, och handlar det om bostad då är det Boendeteamet och försörjningsstöd da, vilket man kan tycka saker om tänker jag.

För visst handlar det om föräldraförmågor när man inte betalar sina räkningar. Så därför så ser ju inte vi de här ärendena lika mycket nu sen det här bestämdes på hög nivå...

Sara förklarar vidare att det kan vara en skriftlig överenskommelse mellan högre chefer på de olika enheterna men att hon bara känner till den som en muntlig bestämmelse. Om en annan policy säger hon:

... men samtidigt har vi den här policyn: inga barn på gatan som alla har... och vi har ju det yttersta ansvaret här hos oss på Barn- och ungdom så att gör ingen annan nåt så är det vi som får göra det. Men det är inte heller skrivet någonstans, utan det är mer sådana här oskrivna regler som finns.

Våra informanter har utifrån lagen och yrken även olika skyldigheter att anmäla om de misstänker att barn far illa till Socialnämnden. Hans från hyresnämnden förklarar att *"det finns ingen sådan uttrycklig skyldighet hos oss att vi ska anmäla någonting"*, utan det måste de enskilda parterna avgöra själva om de vill anmäla missförhållanden av något slag. Han menar vidare att det däremot är hans skyldighet att undersöka om personerna i ett ärende behöver biträde av något slag. Vidare menar Hans att:

... Det är viktigt att man tar fram barnets situation, att man frågar hur gamla är barnen, vart går de i skola och vart går de på dagis, finns det några speciella sociala problem med barnen eller någonting sådant, man frågar ju samma fråga till de vuxna föräldrarna. Finns det något problem, finns det kontakt med sociala myndigheter...//... jag måste i egenskap av ordförande vid ett sånt sammanträde ta reda på sånt och ställa frågor runt det, försöka få fram allt som är väsentligt.

Karin säger att *"då är det ju inte vid avhysning längre utan då är det allmänt. För att vid avhysning då har det ju redan gått så långt att de sociala redan är inblandade"*. Karin berättar också att hon aldrig har varit med om att ett barn far så illa som de *"skräckexempel som man har läst om i tidningarna"* så att hon har behövt göra en anmälan, men att hon tycker att det är tragiskt att se hur vissa barn *"bor i ett så snuskigt hem"*. Kerstin uttrycker det så här:

... vi rapporterar ju till socialförvaltningen när vi ser någonting. Om jag ser att ett barn har blivit slaget eller någonting sådant så kan jag ju anmäla som ren privatperson... sen har jag aldrig riktigt faktiskt ställts inför det där utan jag har alltid haft någon annan med mig, och då oftast soc eller någon annan som faktiskt har kunnat ta hand om det.

Sonja anmäler till socialtjänstens barn- och ungdomsenhet när hon får belägg för att barn far illa i hennes uppsökande arbete. Hon säger *"om jag har... materiel på det, inte bara tror. Det räcker inte med känslan i magen, jag måste kunna konkretisera vad det är som gör att jag känner oro"*. Sonja berättar vidare att det är barn- och ungdom som sen avgör om en utredning skall öppnas. Nedan ger hon exempel på hur sådana tecken för oro kan vara:

... om man har pratat med dem i telefon flera gånger och de sludrar, de kommer aldrig på rätt tider, de e oordning. Det kan vara en mängd olika grejer, det beror ju på vad och hur man är involverad. Eller att vid ett möte med dem så förstår man att det är psykisk ohälsa till exempel...

Enligt Sara så ska man anmäla så fort som möjligt, ”*så fort man misstänker... det är bättre att anmäla en gång för mycket än en för lite*”. Hon berättar att man alltid kan ringa till dem på Barn- och ungdom och rådfråga om man ska anmäla och att hon anser att ”*Man väntar för länge många gånger tror jag*”. När det gäller avhysningar så menar hon om anmälningarna att: ”*vi får det för sent... alldeles för sent tycker jag*”.

Möjligheter att beakta barnperspektivet genom styrdokument

Hans berättar om en möjlighet han har att kunna arbeta ur ett barnperspektiv genom att förmå parterna att komma överens.

... Vi har ett väldigt stort ansvar, enligt lagstiftningen också en stor, sedan en lång tid tillbaka, en medlingsfunktion, där vi försöker å se till att man träffar överenskommelser som då ska vara godtagbara för båda parter och i tillexempel en barnfamilj handlar det då naturligtvis om att de måste få bo kvar på något sätt. Kanske med lite ändrade villkor så att man förstår att man ska sköta hyresbetalningarna eller vad det nu kan vara frågan om... eller inte störa sina grannar i fortsättningen och det lyckas väldigt ofta, det är glädjande...

I vissa fall går det att göra en skälighetsbedömning, som exempel, när hyresvärden har intresse att få lägenheten friställd och hyresgästen vill ha den kvar, berättar Hanna. Hon menar att man i ett sådant läge kan ta ett beslut med hänsyn till barnen som bor där och går i skola i närheten. Om skälighetsbedömningen säger hon:

... alltså lagtexten säger så här att... som då de här som inte betalar sina hyror då åberopar vi något som vi kallar 46 § punkten två, där står det att en hyresgäst blir av med sin hyresrätt om han har åsidosatt sina förpliktelser i så hög grad att hyresavtalet skäligen inte bör förlängas och det är där det kommer in.

Vid löneutmätning av egendom beskriver Kerstin att lagen inte är så tydligt riktad, hon uttrycker det så här:

... ibland e det lite, lite, lite flummigt det här tillexempel med löneutmätning... å det här att det är lite, lite flummigt det kan ibland hjälpa barnen också väldigt mycket... för att i och med att det är så här lite, lite flummigt då kan jag tillexempel bara skippa allting som ligger i barnens rum, jag kan låta bli den här mopeden alltså för om man riktar lagarna alldeles för mycket... så kan det vara svårt för då blir det väldigt enligt pappret. Det här lilla, lilla tveksamma kan ibland också vara bra...

Begränsningar att beakta barnperspektivet genom styrdokument

Samtliga av våra informanter beskriver att de är begränsade att arbeta utefter ett barnperspektiv på grund av bestämmelser av olika slag som reglerar deras arbete.

Sara berättar att ”*jag saknar helhetstänk. Det finns inget helhetsperspektiv alls*” i de riktlinjer som är riktade mot de olika enheterna inom socialtjänsten där hon arbetar och hon beskriver att dessa begränsar henne att agera utefter ett barnperspektiv. Hon menar att ”*man får ju aldrig följa en familj och se hur det går*”. Nedan syftar hon på den policyn som gör att

hon måste hänvisa ärendet om det handlar om boende och ekonomi till Boendeteamet och enheten för försörjningsstöd.

... det hjälper ju mig, för jag kan ju liksom hänvisa bort ärenden så jag slipper jobba i dessa, men det är ju inget barnperspektiv, och det blir ju aldrig utredning då heller... så vi får aldrig utreda den där förmågan, jag menar det kanske dröjer några månader och sen har man den där hyresskulden igen, man behöver ju ha någon som jobbar i familjen med de här sakerna. Och när vi tycker att det bara handlar om bostad och hänvisar till andra då inleder ju inte vi utredning, ingenting liksom... det blir ju ingenting...

Sara berättar att hon och hennes handläggare protesterar varje gång sådana ärenden kommer till dem på barn- och ungdomsenheten och konfronterar deras chef med att säga: *"men de betalar inte sina räkningar, det är klart att det är en omsorgsbrist"*, men chefen har en annan åsikt om det.

Sara menar dessutom att Boendeteamet har rutiner för vad de ska göra innan de anmäler till hennes enhet då de har upptäckt att barn far illa. *"jag tror det är brev, ett brev, hembesök. De har tre grejer som jag tror att de gör innan de anmäler till oss"*. Hennes upplevelse är att anmälningarna kommer för sent för att de ska kunna göra insatser till hjälp för dessa familjer.

... man skulle vilja jobba med familjen och så, på något sätt, tidigare. Ofta kan man ju rädda boenden bara man kommer in tidigare, man kan hjälpa till och lösa deras skuld och sen göra en avbetalningsplan för dem och se till att de verkligen håller det här, men man kan ju inte bara släppa det där utan det måste ju vara någon som jobbar i familjen på olika sätt... så är det inte alltid.

Det som hindrar Sonja från att agera utifrån ett barnperspektiv är, enligt henne, att hon inte aktivt söker upp barnen utan endast hyresgästen och för att hon inte gör utredningar. Vidare menar hon att *"om vi kommer hem till någon där vi får signaler att mamman verkar må jätte dåligt, hon var inte nykter, you name it, då gör vi ju en anmälan"*. Det som vidare försvårar Sonjas uppsökande arbete är att små privata hyresrättsföreningar och bostadsrättsföreningar ofta kontaktar Boendeteamet väldigt sent. Hon menar att *"det är då vi kan få en anmälan då sjuttiotusen redan bestämt att de inte får bo kvar"*.

Hans beskriver att möjligheterna att ta hänsyn till barn är begränsade och det särskilt då det föreligger stora hyresskulder. För om hyresvärden, i ett sådant fall, kräver ett beslut av hyresnämnden så leder det till att hyresgästen förlorar sin hyresrätt. Och han tillägger:

... Det är väl där, så att säga, som man känner sig ofullkomlig. Det har lite grann med lagstiftningen att göra på den här punkten. Och det kan man väl fundera över. Det är lagstiftarens bekymmer egentligen att den är så pass hård mot hyresgästen. Det är en liten brist, tycker jag, i lagstiftningen att man inte alltid får göra de här skälighetsavvägningarna som kan då innefatta att man då tar hänsyn till ett barns behov att få gå kvar på dagis och i skola och så vidare.

Både Karin, Kerstin, Hans och Hanna beskriver att det inte finns någon lagtext som säger att de ska hantera ärenden och fatta beslut utifrån ett barnperspektiv.

Ansvarsfördelning

Några av våra informanter uttrycker att ansvaret för att beakta barnperspektivet bör åligga de sociala myndigheterna. Hanna uttrycker det så här:

... hyresvärden kan ju inte subventionera boendet för vissa för att de har barn. Han driver ju en verksamhet som ska gå ihop sig utan det är faktiskt våra sociala myndigheter som får gå in och stötta och hjälpa till och betala hyran så att hyresgästen får bo kvar i lägenheten i så fall...

Som hyresråd har hon ingen skyldighet att utreda hur det är med barnen berättar Hanna.

... vi prövar ju det här med hyresförhållandet. Alltså... vi är fel instans, tycker jag, att börja utreda om barn far illa och det ska... utan den utredningen får göras... sen får ju den presenteras för oss men det är inte vi som ska göra den utredningen.

Hanna upplever också att *"många vill ju liksom inte, de tycker väl att det är genant eller så kanske, vill ju inte vända sig till soc, och sen är det liksom för sent"*.

Kerstin nämner att *"jag känner på något sätt att den lagstiftningen egentligen borde finnas inom socialtjänsten"* och att det *"kan ju vara svårt att vi på Kronofogden... vi har ju egentligen inte alls det här sociala ansvaret"* Och Sonja från Boendeteamet menar att det inte är hennes uppgift att utreda eller att ha barnen i fokus i hennes arbete.

jag ska jobba som igångsättare, en spark i baken att man tar itu med sin hyresskuld. Det andra är inte mitt bord. Men däremot så jobbar jag utifrån ett barnperspektiv eftersom jag aktivt söker upp barnfamiljer, så där kommer ju barnperspektivet in.

Karin uppfattar det som att det bara tas hänsyn till barn *"i begränsad omfattning, men det är svårt för mig att svara på, jag vet ju inte, alltså jag jobbar ju inte där {socialtjänsten, vår anmärk.}"*. Hon förklarar vidare att hon inte har vetskap om hela situationen kring en barnfamilj på det sättet som socialtjänsten har på grund av sekretess. Generellt så tror Karin att de flesta som jobbar inom Kronofogden inte *"gillar"* socialtjänsten på grund av att de *"agerar för lite"*, men att hon tror att socialtjänsten gör vad de får och vad de kan göra.

... Vi måste ju vara handlingskraftiga här och nu och ta ett beslut som är obehagliga här och nu medans socialtjänstens yrkesroll, där är man mer omtänksam, tar det lugnt, talar lugnande, alltså vi är väldigt långt ifrån varandra i dom här två yrkena.

Karin skulle önska att socialtjänsten var mer handlingskraftiga inför ett vräkningstillfälle.

Samarbete mellan myndigheter och enheter

Hans från hyresnämnden menar att det händer att han tar kontakt med socialtjänsten men att det oftast räcker med att han ser till socialtjänsten blir inkopplade i ett ärende då det visar sig att det skulle behövas. De stora seriösa fastighetsägarna har redan kontaktat socialtjänsten då hyresskulder föreligger innan ärendet kommer till hyresnämnden berättar han. Det händer också att de sociala myndigheterna redan är inkopplade på den enskildes initiativ och Hans

menar att det inte är ovanligt att en socialsekreterare är med och biträder den enskilde på ett sammanträde.

Hanna berättar att det händer att en person kan bli av med sitt hyreskontrakt trots att sociala myndigheten har åtagit sig att betala dennes hyresskuld därför att de inte betalar in pengarna i tid. *”Det hjälper inte, hyresgästen blir av med lägenheten ändå. I slutändan är det alltid hyresgästen som är skyldig att betala hyran”*, och Hanna tycker att det är *”förskräckligt när det är på det sättet”*.

Karin från Kronofogden berättar att de alltid samarbetar med socialtjänsten när barn är berörda av deras verkställighet. *”Det är ju deras uppgift och de har den utbildningen att ta sånt resonemang både med den, gäldenären som det heter i våra ärenden och deras barn då, Så vi tar det praktiska om igen då ra.”* Karins kollega Kerstin menar att de ofta får hjälp av de sociala myndigheterna och upplever det som att *”någonting görs i alla fall”*, men att situationerna inte är *”roliga”*. Men att ibland så är inte socialtjänsten med på grund av att *”det kan dyka upp barn som man inte känner till ibland å sådär”* inför en vräkning.

Kerstin har också varit med om att samarbeta med polismyndigheten och ibland även med psykvården. Att samarbeta med psykvården har hon upplevt som problematiskt då de inte känner till deras rutiner på samma sätt som socialtjänsten gör *”att det handlar om en obetald skuld och att man liksom inte kan bo kvar”*. Vidare så upplever Kerstin att om det är något som är riktigt illa, som det exempelvis kan vara med kriminella föräldrar så kan socialsekreterarna vara väldigt *”kraftfulla men om det är så här lite på gränsen då har de svårigheter att gripa in”*.

... när... det inte finns något tydligt konkret och peka på att det här barnet far illa så kan man inte gå in på samma sätt... man måste liksom verkligen ha klara bevis... man måste ha något konkret...

De som arbetar på Kronofogdens verkställighet underrättar alltid socialtjänsten så fort de får reda på något ytterligare som de behöver få kännedom om, utöver den första kontakten som redan har tagits berättar Karin.

Kerstin menar att de inte samarbetar med socialtjänsten då de handhar ärenden där familjer berörs av delgivning och utmätning av deras fastighet. Kronofogden kontaktar dem bara i fall där familjerna inte flyttar efter det att deras fastighet har blivit såld vilket betyder att de måste avhysas. Kerstin tror vidare att ett sådant samarbete inte skulle behövas då *”det skulle bli en orimlig arbetsbörda för dem {socialtjänsten, vår anmärk.}”*.

Sonja från Boendeteamet upplever att det har skett en förändring inom socialtjänsten i den kommun där hon arbetar men att hon inte vet om det kommer från ledningsnivå eller från

vissa enskilda socialsekreterare. Denna förändring har lett till att samarbetet mellan socialtjänstens enheter har minskat vilket hon märker i sitt arbete. Sonja märker det på så vis att de inte åker på hembesök lika ofta som förut med exempelvis Barn- och ungdomsenheten. Vidare upplever Sonja att barn- och ungdomsenheten inte inleder utredningar lika ofta som hon minns att de gjorde för några år sen, utan att de oftare bedömer att *”det inte är fel på föräldrarna”* och då går ärendet vidare till en handläggare på Boendeenheten. Hon beskriver också samarbetet med barn- och ungdomsenheten så här:

... Och sen använde man sig utav att man ringer till Barn- och ungdom och kan diskutera ett ärende om det är läge att göra en anmälan, det kommer man långt på. Ofta får man till exempel det svaret att föreslå dom här föräldrarna att själv söker hjälp för råd och stöd. Det brukar lösa sig...

Sonja berättar att hon mest samarbetar med Socialtjänsten men att hon ibland hjälper exempelvis föräldrar med att få kontakt med andra myndigheter. Det kan handla om att styrka uppgifter eller att hjälpa till *”då det blir rundgång, när det liksom hamnar mellan stolarna att man ingriper... det händer...”*.

Ibland är ju familjen eller människors situation är som den värsta evighets- dokusåpa- värre än så, alltså det kan vara så absurda och otroliga situationer så man tror inte att det är sant. Då kan det vara svårt för såna människor att ringa om man ska... mellan telefon till mellan... vad har du för inkomster, vad har du för utgifter, när gjorde du det, när gjorde du det, när gjorde du det... alltså det kan va lite svårt för dom att försöka beskriva sin situation... Man ska ju vara väldigt rationell och välfungerande för att klara sig i socialtjänstens byråkrati.

Sara från barn- och ungdomsenheten samarbetar ofta med Boendeteamet då barn hotas av vräkning. Hon berättar att hon då följer med Boendeteamet till den adress där vräkningen kommer att ske. I vissa fall så samarbetar de i ett ärende i början men sedan är det Boendeteamet som tar över ärendet helt. Men överlag så behöver barn- och ungdom komma med i processen tidigare, *”mycket tidigare”* anser Sara. Sara berättar vidare att varken Kronofogden eller hyresvärdar kommer med några anmälningar direkt till dem utan att anmälningarna alltid kommer till Boendeteamet först. Ur ett initiativ för att förbättra samarbete startades en grupp där Sara var med. Träffarna *”rann ut i sanden”* och om initiativet sa hon så här:

... vi måste ju samarbeta kring de här ärendena. Och vi måste ju in... när ni går på hembesöken så behöver vi följa med, redan först i början där... Vi har haft några hembesök tillsammans å... men alltså det är mycket längesen, det funkade dåligt.

Sara berättar att i de fall där det rör sig om hot av vräkning så kopplas barn- och ungdom inte in lika mycket men om det handlar om störningsanmälan så kontaktar Boendeteamet dem tidigare. *”Om de {Boendeteamet, vår anmärk.} ringer till mig så brukar jag följa med på olika besök så... där vi försöker komma in. Ibland öppnar inte folk men ibland så gör de det och så... då har jag varit med några gånger”* menar Sara.

Val/beslut

Sara beskriver ett beslut som hon tog, alldeles nyligen, i ett ärende där hot om vräkning fanns. Det handlade om en frånskild kvinna med två barn som hade delad vårdnad med fadern. Hon hade tillfälligt blivit deprimerad och på kort tid inte betalat några räkningar. Kvinnan tog själv kontakt med barn- och ungdom för att få hjälp men Sara menar att det redan var försenat och att hon kommer att bli vräkt.

... barnperspektivet är ju att utreda hennes förmåga men samtidigt så fanns det ju en vårdnadshavare till, en pappa med fullgod förmåga där barnen kan bo på heltid medans mamman får hjälp att ordna upp sin ekonomi och sitt dåliga mående. Så gjorde jag där att barna fick bo hos pappa. Det gick bra både för henne och honom och hon får hjälp för sin del men jag gör inget med barnen utan de har det bra hos pappa. Så hon måste ha någon annanstans att bo innan hon kan ta hem sina barn igen naturligtvis...

Hon menade vidare att hon bara gör en första bedömning och sen lämnar över det till en annan handläggare på barn- och ungdomsenheten och den handläggaren kan eventuellt fortfarande hjälpa kvinnan att rädda sitt boende.

Kunskap/Förståelse

Informanternas beskrivning och förståelse av barnperspektivet

Våra informanter beskriver barnperspektivet på olika sätt. Sonja svarar att, *"ska jag svara någonting klyschigt, barnets bästa, nej barnperspektivet är att barn har rätt att ha hyfsad trygghet, mat i magen och tak överhuvudet, ungefär så tänker jag"*, men hon beskriver också att det handlar om att tänka på vilka konsekvenser ett beslut får för barnet. Sara beskriver barnperspektivet med att *"man ska se saker med barnets ögon"*, hon berättar vidare att barn inte nödvändigtvis behöver ha det dåligt bara för att vuxna tycker det och exemplifierar med en berättelse om trångboddhet:

... vi kan sitta här och tänka att den här familjen är alldeles för trångbodd, tre barn får dela ett pytterum men ur just det här barnets perspektiv kanske det är jättemysigt att dela rum med storasyster och lillebror...

Sara berättar vidare att hon enligt lagen är skyldig att se till att barnen har någonstans att bo, men att hon inte är skyldig att se till att föräldrarna har det, så rent *"krasst"* skulle hon kunna ta barnen från föräldrarna och placera dem i ett familjehem men, berättar hon vidare, så *"gör man ju inte, och alltså, det händer aldrig. Men egentligen är det så vi ska jobba, vi skyddar barn, inte vuxna. Alltså man delar ju inte på familjer liksom"*.

Hanna berättar att hon inte har funderat så mycket på det i sitt arbete men att det övergripande handlar om att *"man ska ta hänsyn till barnen naturligtvis och deras bästa"* men, anser Hanna, *"utrymmet här hos oss är ganska litet... för det"*. Hans beskriver barnperspektivet som att *"Barnens perspektiv är ju viktigt på det sättet att man måste ta"*

hänsyn till att även barn har behov så att säga av att ha en trygghet och ett hem, precis som de vuxna har för övrigt". Han berättar vidare att barn självklart påverkas av att de måste byta miljö, att det kan vara känsligt för dem att byta dagis och skola men att sådana företeelser oftast kommer fram i de ärenden han handhar utan att han själv behöver undersöka det närmare.

Karin pratar om ett barnperspektiv i förhållande till just vräkningar och menar att många barn missas i den tillgängliga statistiken, något som massmedia uppmärksammat på sista tiden, berättar Karin, och exemplifierar med att *"det är modernt i samhället nu för tiden att man bor halva tiden var hos två föräldrar, så om pappan blir vräkt och det finns en mamma så har ju barnen missat sitta andra boende"* och att det är så hon tänker med barnperspektivet. Kerstin omnämner barnperspektivet som *"att förstå hur det är för barnet till exempel när de ser på det om tio år"*, och återger också en beskrivning och en förståelse av ett barnperspektiv knutet till vräkningsprocessen specifikt.

Sammantaget har samtliga informanter en skiftande syn på vad det innebär att ha ett barnperspektiv. När vi frågar om förståelsen kring vad ett barnperspektiv betyder refererar ingen av informanterna till några skriftliga dokument.

Praktik

Barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning

Sonja berättar att omständigheterna kring avhysningar av barnfamiljer ser olika ut och att hon försöker att få en samlad bild över situationen för familjen när hon handhar ett ärende. Hon beskriver att det kan finnas en mer omfattande bakomliggande problematik i familjen såsom missbruk, spelmissbruk, avslag på sjukersättning, att a-kassan dröjer eller depression men att det inte behöver vara så, och poängterar att *"jag ser det som att om föräldrarna har ådragit sig hyresskulder och riskerar avhysning, kan det vara ett tecken på att de brister i sitt föräldraskap"*. Tycker Sonja att det finns anledning att oroa sig över barnets samlade situation, anmäler hon oro till barn- och ungdomsenheten i den kommun där hon arbetar.

Sara menar att hennes främsta uppdrag är att arbeta med skydd och säkerhet när det gäller barnet generellt och att hon i ett vräkningsärende utreder föräldrarnas omsorgsförmåga och säger att *"hur bra omsorgsförmåga har man när man inte betalar sina räkningar"*, något Sara påpekar är en av förutsättningar för att kunna tillgodose sina barns grundläggande behov. Sara berättar också om hur hon brukar arbeta med barnen i de förhandsbedömningar hon handhar. Hon beskriver olika metoder kring hur det kan gå till och att hon i de samtal hon har

med barnen fokuserar på att barnets röst och berättelse ska vara det centrala, men att hon inte arbetar på ett sådant sätt när det gäller just vräkningsärenden.

Saras erfarenheter med familjer som blir vräkta är att de många gånger har upprepade hyresskulder, *"de har ju haft en hyresskuld flera gånger, och el- skulder, och barnomsorgsskulder"*. Hon menar att familjerna hade behövt få hjälp för länge sen.

... man gör ju folk en björntjänst genom att betala deras skuld, ja, så blev vi av med den, och så kör vi på igen alltså... men det blir ingen hjälpt av egentligen... ja, man får bo kvar men jag menar... ja, det är en björntjänst, tänker jag... men det är ju annan hjälp man behöver.

Sara menar att det kan handla om en förälder med spelmissbruk, psykisk sjukdom eller annan problematik. *"Men skiter ju inte bara i att betala sina räkningar... det finns väl dom människorna också kanske men dom de nog lätträknade tänker jag."*

Hans menar att man ska ta hänsyn till barnens situation i fall som rör bostaden och där det föreligger sociala problem av något slag så som störningar från lägenheten eller *"misskötsamhet med hyresbetalningar"*. Han poängterar vidare att det är viktigt att ta fram barnens situation i egenskap av domare vilket han gör genom att fråga vårdnadshavarna vilken ålder barnen har, vart de går i skola, om de har kontakt med sociala myndigheter och om/eller det finns en missbruksproblematik. Det kan ofta vara så, menar Hans, att de som kommer till hyresnämnden inte har någon advokat eller något ombud och i sådana fall måste han informera sig om allt som är väsentligt i ett fall. Vidare berättar Hans att vissa ibland företräds av Hyresgästföreningen och *"då brukar det lösa sig"*.

Hanna menar att en person som har stora hyresskulder blir av med sin lägenhet vare sig han eller hon har barn eller inte. Hon tillägger att det inte finns några särskilda bestämmelser för hyresgäster som bor med barn. En möjlighet som finns, beroende på vilken grund som föreligger en uppsägning från hyresvärdens sida, att ta hänsyn till barn är om man kan göra en skälighetsbedömning. Vidare berättar Hanna att hyresnämnden bara prövar sådana tvister där hyresgäster har blivit uppsagda med uppsägningstid vilket normalt sett handlar om en tidsperiod på tre månader. Hon menar också att det förekommer att hyresvärden åberopar att hyresrätten är förverkad men att han eller hon ändå säger upp hyresgästen med uppsägningstid och finns det då omständigheter som visar att hyresrätten är förverkad *"då finns det ingen möjlighet att göra någon skälighetsbedömning, då kan de ha hur många barn som helst som det är synd om, det hjälper inte"*.

Karin, från Kronofogdens verkställighet, tänker sig att det är lättare för ett barn att vara med om en vräkningsprocess desto yngre barnet är för att *"de har ju inte ett minne"*. Hon beskriver vidare att *"det är ju lättare att hantera om det är en treåring, kanske även till"*

exempel en sju- åttaåring. Det svåraste är ju en tonåring som förstår... som kanske får en bild av samhället som blir lite felaktig". Karin tänker sig att barnen är lojala mot sina föräldrar och att de utifrån det får en färgad bild av situationen och ser på Kronofogdens verkställighet på ett "felaktigt vis".

Kerstin berättar att hon alltid försöker tänka på barnen i första hand inför en vräkningssituation. Vilket hon gör genom att fråga föräldrarna hur gamla barnen är, om de vet om att de kommer att förlora sitt boende, om det finns någon annan förälder med i bilden och om barnen eventuellt kan vara hos "den andra föräldern eller hos mormor eller någonting sådant" på det datumet och den tiden då vräkningen är planerad. Hon beskriver, precis som Karin, att hon försöker samla in så mycket information som möjligt via register, telefon och besök angående vem eller vilka som bor på adressen och hur situationen ser ut förövrigt. Vidare hoppas hon att "avhysningen inte sker så att barnet behöver vara där i alla fall". Och i fall där barn berörs av hot om vräkning så "ligger vi på soc. utav bara sjutton, alltså, det gör vi, det ska undvikas till varje pris". Hon berättar också att hon ibland upplever att socialtjänsten inte har de befogenheter som de skulle vilja ha och att ärendet då "faller mellan stolarna". Barnen kan ibland även vara väldigt arga på "soctanten" och då, menar Kerstin, att hon försöker bemöta barnen så bra som möjligt.

... försöka så man verkar... så det verkar vara en människa inte en myndighetsperson i alla fall så att de liksom... man vill inte att de ska få den här känslan för livet, för det är det jag är mest rädd för... hur de kommer att minnas det om tio år.

Kerstin beskriver att människor som kommer till en visning inför en exekutiv försäljning ser henne ofta som en mäklare och hon upplever det som att de inte förstår att det ligger en tragedi bakom denna försäljning.

... de frågar en massa grejer och man har precis tagit ut familjen därifrån och jag tycker väldigt illa om det för att... ja, det beror väl kanske lite på jag har nog en mer socialpatos än säljpatos i det läget...

På olika sätt försöker Kerstin få barnen att lämna huset vid visningstillfället som exempelvis att gå ut med hunden. Vidare berättar Kerstin att hon skulle ställa in visningen om det fanns ett "mindre barn som man inte skulle kunna få ut" just då. Det Kerstin vidare möts av i sitt arbete då en fastighet, som exempelvis ett hus eller en villa, ska tvångsförsäljas (exekutiv försäljning) är den oro som vårdnadshavaren/na har över om den kommer att bli såld.

... å de som oroligt frågar... va det någon som var här som titta. För först... man försöker sälja en gång och så ska man sälja en gång till... och första gången så blir det inte sålt, och då hoppas de ju att det inte ska bli sålt den här gången heller...

Det kan också vara så att mammor tar med sina barn ut då Kerstin kommer för att ha en visning av deras bostadsrätt eller hus eller vad det kan vara för typ av boende. Kerstin berättar att det väcker tankar hos henne.

... jag har funderat, funderat lite grann över det här å jag... vi är väldigt väl medvetna om just avhysningarna men just det här med rena försäljningsgrejen, att vi som inspektörer som mäter har börjat se den här biten är att vi hjälper försäljningen just nu med att visa och värdera bostäder... och det är just då när man kommer hem å ska värdera eller visa när det är visning... att det finns barn i bostaden och där tror jag inte riktigt att vi är med... det är liksom ett vakuum.

Kerstins erfarenhet är att det även förekommer att föräldrar håller sig undan och inte svarar på Kerstins och hennes kollegors kontaktförsök när de försökt delge att fastigheten eller boendet har värderats och utmätts. Kerstin uttrycker det som att det är *"ett väldigt hot för ett barn"*. Hon brukar ta reda på vilken ålder de barn har som hon träffar i sitt arbete, men berättar om en händelse då hon inte gjorde det.

... förra veckan höll jag på att slå mig själv för då tog jag fel på en pojke jag trodde han var i tjugoårsåldern... vi kom till en bostad där det fanns... där vi inte trodde att det skulle finnas barn... och han visade sig vara femton år... han såg mycket äldre ut och jag... ja... jag skulle inte ha handlat likadant som jag gjorde för jag var väldigt gåpåig så där som man kan vara ibland just i det här fallet...

Vidare berättar Kerstin att många föräldrar blir upprörda, *"ni kan inte sälja min bostad för jag har ju barn"* och hennes svar på det brukar vara: *"du har ju en ekonomisk tillgång och det finns ju någon som inte har fått betalt i andra ändan och den som inte har fått betalt kan ju också ha barn"*. Ett sådant budskap blir ofta chockande för vårdnadshavarna men att det även kan resultera i att de tar tag i sin situation som exempelvis via ett lån från socialtjänsten. Kerstin upplever det många gånger som att de *"måste ha kniven mot strupen annars så händer det inget, det är alltså en strutsmekanism, man stoppar ner huvudet i sanden"*. Av alla utmätningar som Kerstin och hennes kollegor gör så är det ungefär hälften som går vidare till försäljning. Kerstin berättar om ett en fyrabarnsfamilj som återkommande övergår till att vara ett ärende för avhysning hos Kronofogden. Familjen flyttar från hus till hus och betalar inte sina hyror samt har stora skulder. Kerstin tycker att:

... det är en omöjlig situation för det finns dock fyra barn... alltså man skulle försöka ordna nåt boende men det går inte för man kan inte ingripa så i familjen så att många gånger tycker man att dom här ska faktiskt ut men dom har verkligen förverkat sin hyresrätt dom vuxna men så finns barnen där.

Det som är generellt för avhysningsärenden är att *"inget ärende är det andra likt... å det är alltid en förälder som mår väldigt, väldigt dåligt"*. Och Kerstin menar vidare att det inte finns *"ett samlat barnperspektiv här {Kronofogden, vår anmärk.}... det finns det egentligen inte..."*.

... vi tar bra hänsyn till barnen men sen samtidigt så är det vår roll att omsätta en ekonomisk tillgång å det är... det skulle behövas lite mer soclägenheter kanske för just den här typen... alltså för just de här barnen så att säga... föräldrarna bryr jag mig kanske inte så där jättemycket om, det gör jag alltså... missförstå mig rätt... men det måste va gräsligt att va barn i någon av dom här familjerna.

Vidare säger Kerstin: *"jag kan tycka att det är viktigt att man tar upp det här med barnen... det känns väldigt, väldigt viktigt"*.

Våra informanter från hyresnämnden har olika förhållningssätt då de handhar ärenden där barn är berörda.

Hanna berättar att hon inte agerar annorlunda i fall där barn är berörda utan att tillgångssättet i stort är detsamma i samtliga ärenden som hon handhar. Hanna poängterar att hyresnämnden är en dömande instans och att den som en sådan inte särskilt utreder barnets situation utan, menar Hanna återigen, att det är något som socialtjänsten ska göra.

... även om vi skulle veta att det finns tre minderåriga barn i den här lägenheten där hyresavtalet eventuellt ska upphöra så gör vi ingen utredning utan det är hyresgästen själv som får vända sig till och få hjälp av sociala myndigheter ...

Hans påtalar däremot, till skillnad från Hanna, att han har mer överseende med *"den misskötsamhet som faktiskt har skett"*, när det finns barn med i bilden som kan fara illa av en uppsägning av hyresavtalet, och menar att *"man kanske ställer högre krav om det är ensamstående vuxna"*, men Hans beskriver återigen att det finns gränser för när det går att ha ett barnperspektiv i det praktiska arbetet och att han till följd av det tvingas fatta beslut som handlar om att familjer måste flytta.

Karin berättar att hon upplever svårigheter med att ibland veta om det finns barn hemmahörande på den adress där det finns någon som hotas av vräkning. Hon påtalar att det inte alltid går att avläsa i de register som finns, då dessa inte innehåller information om bland annat sammanboende med partner eller särkullsbarn, vilka i sin tur kan ha ett växelvis boende. Hon försöker dock först att ta reda på så mycket hon kan via de personnummerregister hon har att tillgå. För att få sådan information tar hon kontakt med gäldenären via telefon eller via hembesök och *"det ger oss en hint om det bara är barn som vistas där eller inte... om de bor där"*. Hon delger att hon gör så för att få så mycket information som möjligt innan hon *"ringer på dörren... vi vet ju inte vad som händer där bakom"*, men att det inte är något som de måste göra.

... vi vill ju få en uppfattning, vad är det här som ska vräkas, hur ser lägenheten ut, vad ger det för intryck, är dom på väg att flytta... så att man får en riktig kontakt med dom... har dom förstått vad det här betyder.

Det kan ju också vara så att när de gör ett hembesök hos en person som ska bli vräkt så upptäcker de att det bor en fyrabarnsfamilj där i andra hand berättar Karin. I ett sådant fall så

blir denna familj rent praktiskt vräkt, men inte i vårdnadshavarnas namn, vilket gör att barnen i den familjen inte kommer med i den statistik som förs över vräkta barn. Då hon hamnar i en sådan situation tar hon kontakt med socialtjänsten per telefon för att ge information kring omständigheterna om andrahandsuthyrningen.

... vi vill ju att de ska bli omhändertagna för det är ju rätt personer som ska vräkas som inte kan betala hyran eller vad det kan bero på då. Vi tar ju inte ställning till vad som är rätt eller fel i det, men det är ju ingen av oss som mår bra av att ställa en familj på gatan.

Mötet med barnet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning

Sonja menar att barnen inte är *"i fokus"* när hon möter familjen i en situation där hon sökt upp dem för att informera, ge råd och stöd i den process som påbörjats i och med att hon fått information om att hyresbetalningarna inte betalats in. Hon menar dock att hon *"såklart ser hur föräldrarna agerar mot dem och om det är rent i lägenheten och sådana grejer"* och fortsätter med att tala om att hon hellre ser att *"föräldern tar bort barnet från rummet eftersom barnen inte ska behöva höra att de riskerar att mista bostaden. Vissa barn ska inte höra det och kan de inte bo kvar får föräldern berätta det"* och att de flesta föräldrar är *"så pass förståndiga att de inte tycker att barna ska vara med på den här delen"*. Sonja menar vidare att det också beror på hur gammalt barnet är *"en 18-åring som sitter med, det tycker jag är helt okej. Dom är så stora så de kan begripa vad det handlar om"*. Vidare berättar Sonja att det oftast är två personer från socialtjänsten närvarande på ett hembesök och när den ena koncentrerar sig på att prata med föräldrarna kan den andra:

... avleda... vara med barna på deras rum så att de inte ska höra de här grejerna mellan socialsekreteraren och föräldrarna... det är inte riktat mot barnen det är ju mot föräldrarna. Och när de kommer med sina grejer och visar, det är klart man går och tittar på marsvinet och så vidare, det är klart man gör...

Vidare påtalar Sonja att det gäller att få själva avhysningstillfället avklarat så fort som möjligt och att om det inte är någon *"oenighet om någonting... och inga gråtande barn"* samt att lägenheten redan är tömd så går det ganska fort.

Sara berättar att hon generellt pratar med barn i de ärenden som hon förhands bedömer men att hon inte *"gjort det så mycket faktiskt när det gäller avhysningar"*. Sara berättar vidare att hon mest träffar föräldrarna och att föräldrarna:

... i dom här familjerna berättar ju inte sånt här för barnen. Man pratar inte om det alltså. Men det är klart att barnen märker vad som är på gång. Man försöker hålla barnen utanför så länge som möjligt, vi har haft äldre barn, stora tonåringar som inte ens en gång har vetat om det, man har liksom försökt förklara för nån ensamstående mamma, som jag var på hembesök hos tillsammans med Boendeteamet och killen var väl sexton kanske och fick gå in på sitt rum ... vilket inte... "alltså du måste ju prata med honom, han är ju stor... vad ska du säga när du inte får bo kvar här?"

Sara sammanfattar det hon nyss påtalat med: *”Så jag... nej, jag har inte pratat med ett barn direkt om det utan det är... det är föräldrarna bara”* och att *”Nämen inga pratar med barnen, det är min upplevelse... barnen får ju ingen information om vad som händer. Det tror jag är väldigt sällsynt att de får. Det borde man göra. Jag har aldrig gjort det... och de... nej... det har jag inte”*. Vidare berättar hon att:

... Vi behöver ju inte fråga föräldrarna om lov längre, vi får ju prata med barnen utan tillstånd... samtycke. Förut var man tvungen att ha samtycke för att prata med barn under femton men ... det är en ny lag nu, så vi får prata med alla barn utan samtycke.

Hans berättar att han väldigt sällan träffar barnen på sammanträdena på hyresnämnden och i de fall när barnen är närvarande handlar det antingen om de lite större barnen eller om de som är *”jättesmå”*. Han påtalar vidare att han inte vanligtvis pratar med barnen i de sammanhangen men att han ibland kan:

... prata med dom vuxna, dom lite mer vuxna barnen och så där. Det handlar ju ofta om hyresbetalningarna, finns det någon möjlighet för barnen som är lite mer vuxna att hjälpa till med betalningarna. För det viktiga brukar ju vara det att, att om det nu har missköts betalningar, att det inte fortsätter, hur ser framtiden ut, kan barnen hjälpa till på nåt sätt och underlätta så att hyrorna kommer in i tid. Men det är ganska sällan, det är nästan aldrig, barnen är ju liksom... de finns där men dom finns ju inte med på våra sammanträden.

Hanna berättar om sina erfarenheter av att träffa och samtala med barn i sitt arbete på följande sätt:

Nej, de är... tror... kan man säga, det är aldrig med några småbarn. Alltså det kan ju vara någon som måste komma hit och inte har någon barnvakt... som det kan finnas att det sitter med något litet barn... men alltså... barnen är aldrig med... normalt sätt. Alltså det är ju inga som kallas hit eller... alltså vi har ingen anledning att ta hit barnen heller för att höra deras syn i saken, alltså det förekommer aldrig.

Karin berättar att hon, som kronoinspektör, emellanåt är ute och letar efter tillgångar för att bland annat betala hyresskulder och att hon i samband med det ibland träffar barnen men att hon inte ser det som sin uppgift att tala om för barnet vem hon är eller vad hon gör i bostaden utan det är, enligt Karin, föräldrarnas uppgift att tala om det och om barnet frågar *”så kan jag svara de att: ”fråga din pappa för han vet”, brukar jag säga”* och att det också beror på barnets ålder. Karin berättar också att hon vid en avhysning eller vid en exekutiv försäljning inte ska behöva prata med barnet eftersom socialtjänsten är med vid avhysningstillfället.

Karin menar att det är deras uppgift att samtala med familjen, något som hon beskriver så här:

... det är ju deras uppgift och de har den utbildningen att ta ett sådant resonemang både med gäldenären som det heter i våra ärenden och deras barn. Så att säga vi tar det praktiska. Dom {socialtjänsten, vår anmärk} kan ju oftast då resonera och säga packa ihop det mest nödvändiga, vi har ordnat ett tillfälligt boende eller vad det nu kan handla om eller följ med oss till kontoret...

Karin berättar vidare att hon ibland ändå vill hjälpa till i *”det tragiska som ändå sker”* och att hon vid de tillfällena försöker förmå barnet att packa en väska med sina tillhörigheter med

förklaringen att *"ni kommer inte bo här längre"*. Men att hon aldrig skulle prata om orsaker med barnet utan att det handlar om *"just här och just nu... det praktiska"*. Vidare påtalar Karin att hon tror att många av de barnfamiljer som ska vräkas hoppas på att barnens närvaro ska förhindra att de vräks:

... jag tror att många tror att det inte blir av om de har sina barn hemma och att man ska vekna då. Jag tror att det kanske är deras sista räddning så att säga att det... att det inte ska hända då... men det gör det ju tyvärr ändå. ... Beroende på vad det är för ålder på barnen brukar man försöka få dem att *"kanske ska barnen vara i skolan nu på den här tiden"*, för jag menar vi jobbar ju dagtid, men det är sällan det går att prata rationellt med dem kanske vid det här tillfället, det beror ju på åldern på barnet. Jag menar att säga till föräldrarna *"Är det inte bättre om barnen inte är här vid det här tillfället för det som sker nu kan ju... bli traumatiskt för dem. Dom ska fräntas att vara i sin bostad, vi ska byta lås och allting ska tömmas och det är någon annan som tömmer deras saker..."*

Kerstin berättar att en första kontakt med barnet, gällande exekutiv försäljning, oftast sker i samband med att de berörda delges beslut om att bostaden ska utmätas, och menar att det är väldigt vanligt att barnen både svarar i telefonen vid kontakt med familjen samt att de öppnar när Kronofogden kommer till bostaden. Vidare beskriver Kerstin att barnen, i det händelseförlopp som följer, med värdering, visning och försäljning, *"kan se och höra ganska mycket"*. Hon berättar också om att hon vid flera tillfällen kommit till bostäder som varit föremål för utmätning och mötts av barn som är ensamma hemma och som inte har någon aning om varför hon och hennes kollegor är där. Hon har också varit med om att barn varit närvarande vid visningar och berättar att hon:

... ibland undrar om ungarna är helt medvetna... en unge hade legat och solat och dyker upp på en visning och tycker allting e toppen... i sjutton års ålder så där och verkar inte förstå någonting ...

Kerstin menar att *"föräldrarna stoppar huvudet i sanden, de säger ingenting de kopplar av och de öppnar ju inte breven naturligtvis där det står väldigt tydligt och klart att vi kommer"*.

Vidare berättar Kerstin att hon vid sådana tillfällen försöker att prata med barnen, att skapa sig en uppfattning om hur de mår och:

... avdramatisera... i alla fall så man inte verkar som en hotfull person, naturligtvis upplever de mig som en socialtant i vilket fall som helst, men jag inbillar mig ändå att om jag försöker prata lite så... ja... sen om det här händer då ska vi ju ha socialtjänsten med oss, alltså det ska vara så... det är inte alltid så.

Kerstin beskriver också att hon ibland har behövt ta hjälp av barnen och berättar om situationer, gällande försäljningar av bostäder, där föräldrarna inte talat svenska. Hon beskriver det som *"absolut vidrigt"*, att behöva använda barnen som tolkar under sådana förhållanden.

Analys

Ansvar

Vår empiri visar att det inom socialtjänsten i den kommun som vi studerat finns strukturella förhållanden som begränsar informanternas möjligheter att arbeta utifrån ett barnperspektiv vid vräkningsärenden. Det finns en samstämmighet i våra informanternas utsagor gällande dels den lagstiftning de har att följa i sitt praktiska arbete och dels de olika bestämmelser och policys som återkommande revideras, något de beskriver försvårar arbetet med vräkningshotade barnfamiljer. Inom kommunen har man organiserat arbetet kring vräkningar på ett sådant sätt att det finns en uppsökande och rådgivande verksamhet, vilka har ett samarbete med hyresvärdar och bostadsrättsföreningar. Denna verksamhet gör inga utredningar utan hänskjuter vräkningsärenden till andra enheter inom kommunen för utredning. Skulle det dessutom finnas en ytterligare oro för barnen i familjen anmäls oro till barn- och ungdom, men att enbart vara föremål för hot om vräkning anses inte vara en tillräcklig anledning till att hänskjuta ärendet till barn- och ungdomsenheten eftersom vräkningsärendena i kommunen ska handhas inom socialtjänstens ordinarie verksamhet för ekonomiskt bistånd. De enheter som sedan utreder vräkningsärenden är dels enheten för ekonomiskt bistånd och dels enheten för barn- och ungdomsärenden beroende på om det finns ytterligare oro för familjens situation. Informanterna beskriver att de, inom socialtjänsten, inte kan enas om inom vilken enhet de vräkningshotade familjernas ärenden ska handhas, något som en av informanterna beskriver som att det saknas ett helhetsperspektiv. Man förhåller sig, inom enheterna, till motstridiga intressen gällande vad som ska utredas vid hot om vräkning, är det föräldrarnas omsorgsförmåga? eller är det en fråga om ekonomi och boende? något informanterna beskriver försvårar arbetet, då cheferna, som ovan beskrivits, har olika åsikter om vart vräkningsärendena hör hemma vilket leder till att de bollas mellan olika enheter. Vidare menar informanten att hon också ska förhålla sig till att barnets rättigheter är omgärdade av en rad förbehåll, som ålder, mognad, familjesituation samt vuxnas rätt och ansvar, vilket resulterar i att det sammantaget är svårt att arbeta med ett barnperspektiv då det uppstår intressekonflikter i hur man ska tolka dess implikation. Informanten från barn – och ungdomsenheten menar vidare att det finns en policy som gör gällande att inga barn ska finnas på gatan i kommunen, så i slutändan ligger ansvaret på barn- och ungdomsenheten ändå, eftersom barnen ska prioriteras men att det inte finns nedskrivet någonstans utan att det snarare finns som en oskriven regel, vilket i de flesta fall leder till att familjen vräks då processen fått fortgå utan att någon samlad bild av familjens eventuella problem har kunnat

klargöras. Det informanterna beskriver är sammantaget en bild av att det finns problem inom organisationen och att dessa finns i förhållande till de olika enheterna, till cheferna och till politikerna som återkommande reviderar policys och bestämmelser utan att man utvärderar hur åtgärderna kunnat tillgodoses i organisationen. Något vi kan förstå utifrån Rothsteins (2006) resonemang kring om vad som kan vara problematiskt vid implementeringen av en åtgärd, där ett exempel är just arbetets organisering på den lokala nivån. Något som också stämmer överens med tidigare forskning som visar att det finns ett starkt lagstöd för att förhindra att barn vräks men att bristen finns i den lokala praktiken och att det som regel saknas bedömningar om hur ett beslut påverkar barnets situation, det vill säga ett anlagt barnperspektiv. Även Lipskys (1980) teori om *street-level bureaucrats* framhåller hur gräsrotsbyråkrater utvecklar strategier och rutiner för att handskas med arbetsrelaterade frågor. Genom möjligheten att fatta beslut på en lägre nivå bedriver gräsrotsbyråkraten sin egen politik genom att helt enkelt inte bry sig om att fullfölja beslut som kommer uppifrån, något vi tycker att vi kan se i vårt resultat när det handlar om just barnperspektivet i vräkningsprocessen (Holmdahl, 2009).

Våra informanter från hyresnämnden förklarar samstämmigt att lagstiftningen är de riktlinjer de har att följa i sitt arbete, på direkta frågor om andra riktlinjer som nämner barnperspektivet menar båda våra informanter att det inte finns några sådana. Inte heller finns den någon uttrycklig skyldighet för hyresråden att anmäla om man misstänker att ett barn far illa utan det är något som parterna i tvisten själva måste göra. När vi sammantaget ska söka förstå ett sådant förhållningssätt kopplar vi det till Rothsteins (2006) beskrivningar av olika organisationsformer där åtgärdsprogram är mer eller mindre svåra att implementera. Hyresnämnden, menar vi, utför arbetet i enlighet med en traditionell byråkratisk modell där implementeringen av ett barnperspektiv är i princip omöjlig så länge incitament saknas. Informanterna beskriver också att det i verksamheten inte finns några barn varför ingen yrkesrelaterad koppling till barn finns och då motiven till att föra en dialog om ett barnperspektiv, enligt vår förståelse, är obefintlig. Informanterna befinner sig i en position där de utför sina arbetsuppgifter utifrån den lagstiftning de har att förhålla sig till och därför blir frågan om ett barnperspektiv irrelevant. Den informant på hyresnämnden som beskriver att han i ett initialt skede i ärenden som rör barn gör vissa försök, som skulle kunna vara en ansats till att lyfta barnets situation, kan alltså inte ses som tillräckliga eftersom det är svårt att se hur arbetet skulle kunna fortgå. I regeringens strategi om implementeringen för att stärka barnets rättigheter i Sverige framgår det också tydligt att statligt anställda vars arbete har konsekvenser för barn och ungdomar ska göra så kallade barnkonsekvensanalyser vid beslut

som rör barn, något som våra informanter på hyresnämnden inte explicit gör (Socialdepartementet, 2011)

Representanterna från Kronofogden menar också att de har en lagtext att utgå ifrån i sitt arbete som tydligt beskriver hur förfarandet är vid avhysningsärenden. En av våra informanter från Kronofogden berättar också att hon som privatperson kan rapporterar till de sociala myndigheterna om hon misstänker att ett barn far illa men att hon oftast har någon annan, och då oftast de sociala myndigheterna, med sig som kan ”ta hand om det”, vilket kan peka på den ansvarsdrift som Rothstein (2006) benämner som problematisk vid implementering av ett förhållningssätt.

Möjligheter och begränsningar att beakta ett barnperspektiv genom styrdokument

En av informanterna på hyresnämnden omnämner den medlingsfunktion som finns inom myndigheten som ett sätt att försöka möjliggöra för exempelvis en barnfamilj att få bo kvar, men att det inte är något man alltid gör när en barnfamilj är föremål för hot om vräkning. Vidare beskriver våra informanter från hyresnämnden att det finns en sekundär möjlighet att eventuellt lyfta barnets situation då de vid behov kan göra så kallade skälighetsbedömningar men inte heller här gör man sådana bedömningar för att explicit visa på barnets situation utan sådana bedömningar omnämner ”hyresgästen” som den man primärt ska förhålla sig till, men att det är den möjlighet som finns.

En informant från Kronofogden beskriver också att lagen ibland kan vara ”lite flummig”, vilket för hennes del kan öppna upp för möjligheter att ”hjälpa barnet” när det handlar om löneutmätning av egendom. En sådan här beskrivning av att ta hänsyn till klienten, även om vi här inte talar om ett uttalat barnperspektiv, samtidigt som arbetet syftar till att ett beslut ska tas eller genomföras utifrån lagstiftning tycker vi återigen stämmer överens med Lipskys teori om gräsrotsbyråkraten, dessa arbetar inom en förvaltning vilket betyder att det finns bland annat lagar att förhålla sig till, samtidigt behöver de och kan oftast göra egna bedömningar i en specifik situation (Holmdahl, 2009).

Samtliga informanter beskriver dock en sammantagen upplevelse av att de är begränsade att arbeta utifrån ett barnperspektiv på grund av de styrdokument av olika slag som reglerar deras arbete. Som tidigare nämnts saknar den informant vid barn- och ungdomsenheten ett helhetsperspektiv i ärenden som rör avhysningar. Vidare menar hon att det också finns en tidsaspekt som är problematisk när det kommer till hyresskulder då dessa handhas i en juridisk styrd process vilket då minskar möjligheterna att agera i tid för att rädda ett boende, vilket hon menar begränsar hennes möjligheter att arbeta utifrån ett barnperspektiv. Både den

informant som arbetar uppsökande inom socialtjänsten då det föreligger hyresskulder samt ett av hyresråden vid hyresnämnden uttalar också att lagstiftaren lämnar föga att ta hänsyn till om hyresskulderna är av omfattande karaktär. Här kan man fråga sig om det, som Rothstein (2006) nämner, handlar om att implementeringen av ett barnperspektiv enbart har ett symboliskt värde, där utgångspunkten snarare är att påvisa att någonting görs för att åtgärda ett problem snarare än att verkligen åstadkomma en förändring, då man inte avser att ändra den lagstiftning som reglerar utgången i dessa fall. Viljan finns kanske, men beskrivs som otillräcklig i relation till lagen, vilket gör att vi drar slutsatsen att implementeringen är avhängig enskilda personers engagemang i frågan snarare än den formella strukturen, vilket i bästa fall blir godtyckligt. Vidare måste barnperspektivet få en tydligare förankring i förvaltningen för att möjliggöra att yrkesverksamma inom myndigheterna ska kunna arbeta utifrån dess implikationer. Vi kan också se att barnperspektivet behöver vara oberoende av kontext för att kunna realiseras i en sådan praktik.

Ansvarsfördelning

Flera av våra informanter uttrycker att ansvaret för att beakta ett barnperspektiv bör åligga de sociala myndigheterna utifrån ett resonemang om att man är fel instans för att ta tillvara ett barnperspektiv. Ett sådant resonemang återfinns främst hos hyresnämnden samt Kronofogdens representanter där man uttrycker att man anser att ”våra sociala myndigheter får gå in och stötta och hjälpa till att betala hyran så att hyresgästen får bo kvar”, ”vi prövar ju hyresförhållandet” till att tala om ”att vi har ju egentligen inte alls det här sociala ansvaret” Vi förstår det som att det är byråkratin som är central för våra informanter och att de inte ser något behov av att implementera ett barnperspektiv, vilket skulle kunna tyda på en okunskap om barnkonventionens förankring i svensk rätt. För att kunna förändra ett förhållningssätt och för att ett beslut ska kunna få genomslag visar implementeringsforskningen, enligt Rothstein (2006), att det bland annat behövs tillräckliga resurser, motiverad och kunnig personal samt en kontinuerlig utvärdering av organisationen. Något som också strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige syftar till att utveckla genom att beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta den kunskapen i berörda verksamheter (Socialdepartementet, 2011).

Samarbete mellan myndigheter och enheter

Informanterna från Kronofogden beskriver att det finns ett samarbete med socialtjänsten när barn är berörda men däremot framgår det av vår empiri att, bortsett från de kontakter som sker

enligt särskilda rutiner med socialnämnden i frågor som rör avhysning från hyresrätt eller i vissa fall vid handräckning, använder sig inte Kronofogden av någon policy som vägledning för hur de kan förhålla sig till att eventuellt kontakta socialnämnden i de fall där barnfamiljer äger bostaden som ska säljas. Våra informanter beskriver att det inte finns några rutiner för en sådan kontakt, varför det sällan sker. Vidare har en av informanterna vid kronofogdemyndigheten varit med om att samarbeta med polismyndigheten och psykvården gällande avhysningar men att det var problematiskt att arbeta med psykvården då hon upplevde att de inte kände till de rutiner som Kronofogden har vid vräkningar något hon upplever att de sociala myndigheterna har.

En av våra informanter vid hyresnämnden menar att det ”händer” att han tar kontakt med socialtjänsten men att en kontakt oftast redan initierats innan fallet ska avgöras i hyresnämnden, men att det sällan finns representanter från socialtjänsten med vid sammanträdena.

En av våra informanter vid socialtjänsten menar att hon kan se att samarbetet mellan de olika enheterna i den kommun där hon arbetar har förändrats över tid och att ansvaret för familjens eventuella problem, som tidigare nämnts, flyttas mellan enheter. Hon menar vidare att hon ibland hjälper till att kontakta andra berörda myndigheter vid vräkningsärenden då hon menar att det kan vara svårt för vissa att beskriva sin situation och menar att man ”ska vara väldigt rationell och välfungerande för att klara sig i socialtjänstens byråkrati”. Något som också vår andra informant vid socialtjänsten beskriver är ett genomgående problem vid avhysningsärenden är att hon och hennes enhet kommer för sent in i processen, och att det sammantaget fungerar dåligt kring just avhysningsärenden vilket hon menar inte främjar ett barnperspektiv och en helhetssyn i ärenden där barn riskerar att vräkas. Här kan vi återigen se en koppling till Rothsteins (2006) resonemang kring begreppet ansvarsdrift som han menar är ett generellt problem både på organisations- och individnivå. Makten över ett beslut och det politiskt administrativa ansvaret för det beslutet åläggs flera olika instanser och där ansvaret för implementeringen i slutändan ligger på organisationen eller på individen i organisationen. Att organisationer inom den offentliga förvaltningen dessutom är komplexa och tröga medför således att tiden mellan beslut och genomförande verkar ta flera, flera år.

Kunskap/förståelse

Informanternas beskrivning och förståelse av barnperspektivet

Som resultatet visar så beskriver våra informanter barnperspektivet på olika sätt vilket kan förstås genom att barnperspektivet, som tidigare forskning visar, är ett mångfacetterat och

svårdefinierat begrepp (Sjöblom, 2002). Vidare åskådliggör det att kunskapen om vad barnperspektivet innefattar varierar. Både Rothstein (2006) och Börjesson (2008) menar att kunskapsunderskott om en företeelse försvårar dess implementering från beslut till verkställighet. Vidare menar Rothstein (2006) att olika synsätt, på det som är ämnat att implementeras, inom eller mellan olika förvaltningar gör förverkligandeprocessen än mer komplicerad.

Våra informanter från socialtjänsten beskriver barnperspektivet utifrån två olika utgångspunkter. Den ena beskriver barnperspektivet utifrån barnens synvinkel då hon menar att ”man ska se saker med barnets ögon” och förklarade vidare att vuxna kan tro att en företeelse är dålig för barnet men att det inte behöver betyda att det är så för barnet. Hon menar att hennes uppgift utifrån lagen endast är att skydda barn och inte deras föräldrar men att hon ändå alltid hjälper både barn och deras föräldrar. Hon säger att ”man delar ju inte på familjer liksom” men att det egentligen bara är hennes skyldighet att se till att barnen har någonstans att bo. Det påvisar det som Sjöblom (2002) tar upp att Socialtjänstlagen kan uppfattas som ett skydd för barn mot olämpliga vårdnadshavare samtidigt som familjens och släktens betydelse betonas vilket gör att de inte helt kan se barn som individuella aktörer med egna rättigheter. Denna motstridighet i lagen kan försätta socialsekreterare i en osäkerhet över hur ett barnperspektiv ska praktiseras.

Den andra informanten från socialtjänsten utgår från vuxnas synvinkel på barn då hon beskriver barnperspektivet som att ”barnperspektivet är att barn har rätt att ha hyfsad trygghet, mat i magen och tak överhuvudet” samt att tänka på vilka konsekvenser ett beslut får för barnet. Enligt Sjöblom (2002) är utgångspunkten för ett barnperspektiv att se barnet och dess upplevelser och handlingar ur barnets egen synvinkel men att man även som vuxen behöver företräda barnet utifrån förnuft och erfarenhet med syfte att vilja barnets bästa. Dessa två skilda utgångspunkter som våra informanter uttrycker från socialtjänsten kan visa på deras olika uppdrag då de arbetar på olika enheter. Då barnperspektivet är ett så omfattande begrepp så behövs båda dessa synsätt, men att barnets synvinkel behöver vara det som prioriteras i första hand enligt Sjöblom (2002). Sjöblom (2002) menar vidare att även barnets bästa är ett komplext begrepp som är svårt att definiera, i likhet med barnperspektivet.

Våra respondenter från hyresnämnden förstår begreppet barnperspektivet som grundganska lika men att den ena inte tänker så mycket på det då hon anser att möjligheterna, för henne som hyresråd, att beakta ett barnperspektiv är begränsat. Den andra informanten beskriver att barn har samma behov av trygghet och ett hem som vuxna har, vilket kan

kopplas till det som Halldén (2003) diskuterar angående att förståelse av barns erfarenheter behöver vara avgörande för analysen av barns livsvillkor.

Båda våra informanter från Kronofogden kopplar sin förståelse av barnperspektivet till vräkningsärenden där barn är berörda. Den ena pratar om de barn som har växelvis boende mellan sina vårdnadshavare och att dessa barn ”missar sitt andra boende” då en förälder vräks. Hon påtalar också att de många gånger inte kommer med i den statistik som förs över vräkta barn vilket massmedia nyligen uppmärksammat. Hon uppmärksammar en problematik som inte synliggör de barn som omskrivs från den vårdnadshavaren som står inför att bli vräkt till den andra vårdnadshavaren vilket tidigare forskning också har kommit fram till (Nilsson & Flyghed, 2004; Eriksson, m.fl., 2010). Kronofogdens andra informant omnämner barnperspektivet som ”att förstå hur det är för barnet till exempel när de ser på det om tio år”. Ett sådant förhållningssätt visar en syn på barnet som att det är på väg mot vuxendomen vilket Halldén (2003) benämner som ”becomings” vilket i sin tur inte synliggör barnet som en aktör i samhället intressant i sin egen rätt. Halldén (2003) beskriver att det är först när barn ses som sociala aktörer med egna rättigheter som ett barnperspektiv kan förverkligas.

Sammantaget har samtliga informanter en skiftande syn på vad ett barnperspektiv innebär. Enligt Rothstein (2006) är det vanligt att genomförandet av ett beslut kräver ett samarbete mellan organisationer med olika huvudmän som företräder olika, och inte sällan, motstridiga intressen. Kronofogdemyndigheten, hyresnämnden och socialtjänsten är olika myndigheter som företräder olika intressen vilket gör det än mer svårt för dem att samarbeta då de har olika syn på vad ett barnperspektiv är samt att implementeringen av barnperspektivet kan försvåras på grund av det.

Praktik

Barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljningar

Båda våra informanter från socialtjänsten menar att vårdnadshavare som har hyresskulder kan brista i sitt föräldraskap. Deras erfarenhet är att det ofta finns en omfattande bakomliggande problematik i familjer där hyresskulder eller störningar har lett till att hot om vräkning föreligger. Informanterna berättar om att det kan handla om spelmissbruk, missbruk, avslag från sjukersättning, psykisk sjukdom, att pengar från a-kassan dröjer samt att det kan handla om depression, som några exempel. Vidare så har samtliga av våra informanter uttryckt att det kan föreligga bakomliggande problematik, som ovan, i de familjer som lever med hot om vräkning. Det överensstämmer med vad tidigare forskning i ämnet har uppmärksammat, där

människor som lever med hot om vräkning många gånger har låg inkomst, är sjuka, lider av depression, är psykiskt sjuka eller har fysiska skador av något slag som försvårar deras möjligheter till bättre ekonomi (Holmdahl, 2009).

Vår empiri visar att vår informant från barn- och ungdomsenheten brukar ha barnet som utgångspunkt i sitt arbete. Hon menar att det är viktigt att fokusera på barnets röst och berättelse, men att hon inte arbetar så i vräkningsärenden. Vidare menar samma informant att familjer som får hyresskulder många gånger har denna problematik återkommande. Vidare menar hon att det är annan hjälp dessa familjer behöver än att endast få hjälp med ekonomin. Här kan vi återigen koppla till tidigare forskning genom Eriksson, m.fl. (2010) som visar att socialtjänsten inte lever upp till bestämmelserna om barnets bästa i socialtjänstlagen i fall där familjer hotas av vräkning.

En av informanter från hyresnämnden beskriver att det är viktigt att ta hänsyn till barnens situation i fall som rör bostaden där det föreligger störningar från lägenheten eller misskötsamhet med hyresbetalningar. Vidare menar han att ”man kanske ställer högre krav om det är ensamstående vuxna” än om det är barn inblandade. I egenskap av domare försöker han informera sig om barnens situation. Vår andra informant från hyresnämnden däremot berättar att hon inte agerar annorlunda i fall där barn är berörda utan att tillgångssättet i stort är detsamma i samtliga ärenden som hon handhar. Båda informanterna från hyresnämnden menar att det i de fall då hyresrätten är förverkad, genom att störningar och hyresskulder föreligger, inte går att göra skälighetsbedömningar vilket innebär att de inte upplever att de kan arbeta med ett barnperspektiv. Här ser vi en koppling till det som Lipsky (1980) diskuterar angående gräsrotsbyråkraters utrymme att agera utifrån ett självbestämmande i vissa mått, men att det även finns lagar som styr handlingsutrymmet.

En av våra informanter från Kronofogden menar att det är lättare för mindre barn att vara med om en vräkningsprocess då hon anser att de inte har så mycket minne. *Det svåraste är ju en tonåring som förstår... som kanske får en bild av samhället som blir lite felaktig*”. Samtliga av våra informanter informerar sig över om det finns barn med i de hushåll där hot om vräkning föreligger. Våra informanter från Kronofogden försöker få vårdnadshavarna att se till att barnen inte är med vid själva vräkningstillfället och en av informanterna menade att det kan vara traumatiskt för ett barn då främmande människor kommer till deras hem och ser till att familjen behöver flytta därifrån.

En av informanterna från Kronofogden beskriver att hon har börjat tänka kring den problematik som finns runt barnfamiljer vid visningar inför exekutiva försäljningar av deras fastigheter.

... jag har funderat, funderat lite grann över det här å jag... vi är väldigt väl medvetna om just avhysningarna men just det här med rena försäljningsgrejen, att vi som inspektörer som mäter har börjat se den här biten är att vi hjälper försäljningen just nu med att visa och värdera bostäder... och det är just då när man kommer hem å ska värdera eller visa när det är visning... att det finns barn i bostaden och där tror jag inte riktigt att vi är med... det är liksom ett vakuum.

Inför visningar menar samma informant att hon upplever det problematiskt att möta människor som inte förstår att det ligger en tragedi bakom utförsäljningen samt att hon försöker se till att barnen lämnar hemmet innan visningen av fastigheten påbörjas. Vidare möter hon många gånger föräldrars oro över om huset kommer att bli sålt samt att hon menar att socialtjänsten inte är med vid utmätningar eller visningar där fastigheter ska säljas. Hon menar vidare att det vore en för stor arbetsbörda för socialtjänsten att vara med vid sådana tillfällen. Enligt Eriksson, m.fl. (2010) visar forskning att man kan se att socialtjänsten är mer benägen att hjälpa klienter som hotas av vräkning då de ses som ”stackare” till skillnad från dem som ses som ansvariga för sin uppkomna situation. Friska människor med inkomster över norm som inte är kända av socialtjänsten tidigare blir inte hjälpta då de anses kunna betala sina hyror.

En av informanterna från Kronofogden menar att det som är generellt för avhysningsärenden är att ”inget ärende är det andra likt... å det är alltid en förälder som mår väldigt, väldigt dåligt” samt att ”ett samlat barnperspektiv här {Kronofogden, vår anmärk.}... det finns det egentligen inte...”.

Våra informanters beskrivning av sin praktik visar att de inte förhåller sig till barn som att de har ett eget värde. Det går inte att koppla till det som Sjöblom (2002) och Halldén (2003) skriver om barnperspektivet. Snarare påvisas en avsaknad av ett barnperspektiv då våra informanter inte synliggör barnet som en social aktör i samhället intressanta i sin egen rätt vilket är en förutsättning om barnperspektivet ska kunna förverkligas menar Halldén (2003).

Mötet med barnet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv försäljning

Resultatet visar att ingen av våra informanter pratar med barnen i den process som föreligger en vräkning. Samtliga av informanterna riktar sig till de vuxna i hushållen som hotas av vräkning, utmätning eller utförsäljning. Flera av informanternas upplevelse är även att vårdnadshavarna inte pratar med barnen heller. Den enda av våra informanter som arbetar med barn i fokus och som även har kunskap om barnperspektivet samt lagstöd enligt Socialtjänstlagen att kunna arbeta utifrån ett barnperspektiv gör inte det i ärenden där barn hotas av vräkning. Vår informant från den uppsökande instansen hos socialtjänsten har endast

de vuxna i fokus och hjälper dessutom vårdnadshavarna att avleda barnen så att de inte ska höra vad som sägs mellan henne, hennes kollega och barnens föräldrar.

Våra informanter från Kronofogden pratar bara med barnen om det mest nödvändiga strax inför en stundande vräkning. Det handlar då oftast om att föreslå dem att packa ner de viktigaste sakerna, om det inte redan har gjorts, för de närmaste dagarna eftersom de inte kommer att bo kvar i sitt hem efter det att vräkningen är genomförd. En av informanterna från Kronofogden försöker att möta barnen på så vis att hon inte verkar som en hotfull person.

Det är inte ovanligt att våra informanter från Kronofogden får kontakt med barnen i hushållet före vårdnadshavarna då barnen ofta svarar i telefon eller öppnar för dem när de kommer till deras boende för att utmäta egendom, ha en visning av deras hem eller utföra en vräkning som några exempel. Informanterna berättar också att det kan förekomma att vårdnadshavare håller sig undan helt och hållet från kontakt med dem som fogdar vilket de betecknar som ett ”strutsbeteende”. Med det menar de att de inte öppnar posten, inte hör av sig, inte svarar i telefon och inte alltid är i hemmet då våra informanter kommer dit. Situationen inför en vräkning, inför en eventuell vräkning eller då en visning av en fastighet ska ske då fastigheten är ett ärende för exekutiv försäljning, anser våra informanter från Kronofogden vara den mest hotfulla för barn i de fall deras vårdnadshavare är ”strutsar”.

Informanten från boendeenheten beskriver också att en del av dem hon träffar med hyresskulder är som ”strutsar” och förklarar samma beteendemönster som anledning till att vissa kallas ”strutsar”. De ”stoppa huvudet i sanden” och gör inget åt sin uppkomna situation. Holmdahls (2009) forskning visar att vräkningshotade personer ofta uppfattas handla irrationellt oavsett om de förstås ha sociala problem, eller en tillfällig kris, som ligger bakom hyresskulder. Detta irrationella handlande betecknar några utredare från socialtjänsten, i Holmdahls studie, som en strutsmentalitet därför att klienterna anses förtränga att de har problem eftersom de inte gör någonting åt sin situation. Där liknar de också det som att personerna ”stoppa huvudet i sanden”. Vidare så anses denna grupp vara de mest problematiska att hantera för handläggarna i den ovannämnda studien.

Vidare beskriver informanterna från Kronofogden att socialtjänsten inte är med dem på hembesök då de åker till ett boende på grund av utmätning av egendom eller för att de ska genomföra en visning då boendet ska tvångsförsäljas. Socialtjänsten är i regel endast med vid själva vräkningstillfället.

I de fall där våra informanter särskilt pratar med barnen så handlar det om att få hjälp av något slag som att de ombeds att agera som tolk i de fall där deras vårdnadshavare exempelvis inte kan svenska vilket en informant betecknade som absolut ”vidrigt” att behöva göra. Vidare

kan det handla om att fråga dem om de kan hjälpa till att betala så att hyran blir betald i tid eller att de får uppmaningar att hjälpa till att packa saker.

Hyresråden kallar endast vuxna personer till sina sammanträden. Boendeenheten söker upp vårdnadshavarna, Kronofogden söker upp människor för olika verkställigheter och anser att de inte har ansvar att prata med barn då de har uppdrag i barnens hem. Föräldrarna undviker så långt som möjligt att prata med barnen. Av dem som vi har intervjuat så pratar ingen med barnen. Det faktum att våra informanter från hyresnämnden och Kronofogdemyndigheten inte pratar speciellt med barnen kan kopplas till tidigare forskning som förklarar att själva lagen som reglerar vräkningar är en allmänpreventiv åtgärd som är menad att främja den allmänna betalningsmoralen i samhället. Lagen tar, av den anledningen, ingen speciell hänsyn till barn som berörs av vräkning utan det är socialtjänstens ansvar att ytterst bevaka barns rättigheter (Eriksson, m.fl., 2010). Att inte våra informanter från socialtjänsten har barnen i fokus i just ärenden där hot om vräkning föreligger är något som känns igen i tidigare forskning. Undersökningar har visat att barnperspektivet ofta brister överlag i det bostadssociala arbetet samt att det förekommer att vissa kommuner inte har utfärdat riktlinjer om hur barnets bästa ska beaktas samt hur barn ska få möjlighet att komma till tals då det är fråga om ekonomiskt bistånd eller i samband med att familjer hotas av vräkning (Socialstyrelsen, 2008).

Enligt Rothstein (2006) behöver inte problemet ligga i beslutfattarnas intention med ett åtgärdsprogram, som i vår studie handlar om hur barnperspektivet beaktas, utan det kan också finnas hos de myndigheter som är satta att genomföra åtgärden och som därmed ska skapa de förväntade effekterna av beslutet. Ett sådant problem kan vara arbetets organisering på den lokala nivån, något Börjeson (2008) menar kan innebära att verksamheter drabbas av ett kompetensunderskott när det gäller personalens professionalitet.

Vår empiri visar att ingen av våra informanter beskriver att de utgår ifrån barnens synvinkel, eller ens vuxnas synvinkel på barn utifrån förnuft och erfarenhet med syfte att vilja barnets bästa i deras möte med barnen. Utan detta, menar Sjöblom (2002) finns det ingen möjlighet att anta ett barnperspektiv. Vidare menar Sjöblom att det inte alltid går att fatta ett beslut utifrån barnets bästa men att det alltid ska beaktas, utredas och dokumenteras som ett led till att beakta barnperspektivet. Vårt resultat visar inte att barnkonsekvensanalyser av nyss förklarade slag tillämpas. Så denna analys får avslutas med en av våra informanters ord: ”ingenting liksom... det blir ju ingenting”.

Diskussion

Att möta ett barn som riskerar att vräkas eller ett barn som riskerar att vara med om att familjens bostad säljs på en exekutiv auktion innebär att träffa ett barn i en utsatt situation. Vi har tittat på hur olika aktörer i vräkningsprocessen utifrån olika förutsättningar möter barnet i den situationen. Vårt syfte med studien är att öka kunskap om hur yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv utförsäljning där barn är berörda. Vi anser att vi utifrån vår empiri kan svara på vårt syfte.

Vi har i vår studie kunnat identifiera flera förskjutningar. En av dessa förskjutningar handlar om kunskap om vad barnperspektivet innebär som begrepp, barnperspektivets implikation innebär att ha ett holistiskt synsätt på barnets situation utifrån en förvärvad kunskap om barn och barns livssituation. Vi har i våra möten med yrkesverksamma inom ovan nämnda myndigheter kunnat konstatera att de inte har den barnkompetens som ett sådant förhållningssätt kräver i sin profession. Någonstans på vägen från beslut till förverkligande ser vi också att begreppet tappar i betydelse. Det kan förklaras med att de bestämmelser som möjliggör för barn att få sina rättigheter tillförsäkrade, inom dessa myndigheter, är otydliga i sin utformning och i vissa fall dessutom saknas. Därmed blir också förståelsen för vad ett barnperspektiv innebär bristfällig. Förståelsen av ett barnperspektiv omnämns också av våra informanter som något de i sin yrkesutövning inte kan beakta av olika anledningar, vilket vi tolkar som att de anser sig kunna bortse från att de tillhör de som är ålagda att ha ett barnperspektiv i sitt arbete, enligt regeringens strategi. Det finns hos några av informanterna en ansats till att vilja lyfta barnets situation men det finns inga rutiner för hur de ska tillvarata den information som framkommer. Att barnperspektivet som begrepp också är svårdefinierat och föränderligt över tid, ger en förståelse för att det krävs en kontinuerlig kompetensutveckling för alla som är ålagda att ha ett barnperspektiv i sin profession. En sådan kompetensutveckling, anser vi, behöver förankras och bli en del av myndigheternas givna uppdrag.

Vi kan se, utifrån vad våra informanter beskriver, att det finns en förståelse för att de barn som riskerar att förlora sitt hem lever i en problematisk och otrygg situation men att ansvaret för barns livssituation anses åligga andra att ta ansvar över, vilket är ytterligare en förskjutning vi kunnat se. Informanterna från Kronofogden och hyresnämnden menar att ansvaret bör ligga hos de sociala myndigheterna. Det vi ser är att ansvaret inte hamnar

någonstans där barnens livsvillkor beaktas på ett adekvat sätt utifrån deras värde som människor.

Samverkan syftar till att förbättra kvaliteten i verksamheter genom att dra nytta av olika slags specialiserad kunskap utifrån komplexa behov. Något vi skulle se som önskvärt när det gäller just vräkningsprocessen. Det som främst, enligt våra informanter, försvårar att samverka kring barnet är olika lagstiftning, uppdrag och mål. Vi menar att det också finns en bristande kunskap om varandras verksamheter och förutsättningar. Vidare ställer vi oss undrande över lagstiftarens intention att ålägga myndigheter ett uppdrag man i praktiken inte anser att det är möjligt att fullfölja då lagen inte tillåter det. Motsättningen ligger i intentionen att implementera ett barnperspektiv och förutsättningarna för att kunna göra det då incitament enligt våra informanter saknas. De förvaltningar som, enligt Rothstein (2006), är traditionellt byråkratiskt uppbyggda skulle, menar vi, kunna ha ett barnperspektiv om det instiftas i lag.

I fall då föräldrarna hotas av vräkning från en hyresrätt finns det reglerat i lagstiftningen att socialnämnden ska kontaktas av hyresvärden. Vårt resultat visar att det inte finns någon motsvarande lagstiftning som skyddar barnet när föräldrarna äger bostaden. Kan det, undrar vi, eventuellt vara så att det finns en föreställning om att människor som äger en bostad har andra förutsättningar än de som inte gör det? Vi ställer oss också undrande till att hyresnämnden och kronofogdemyndighet inte har någon uttalad skyldighet att anmäla till socialnämnden när de misstänker att barn far illa, båda dessa myndigheters beslut påverkar det enskilda barnet och borde omfattas av en sådan skyldighet, likt den tvingande anmälningsskyldigheten som socialtjänsten har.

Vi undrar även över varför ett barnperspektiv inte skulle kunna genomsyra hyresnämnden och kronofogdemyndighetens verksamheter. Myndigheterna framhåller att de har en skyldighet gentemot en borgenär och dennes rättigheter men här anser vi att man glömmer bort att det också finns en gäldenär att ta hänsyn till och då i synnerhet om denne har barn. Vi kan inte se att det skulle finnas en motsättning i att ha ett barnperspektiv även om samtliga informanter vid dessa myndigheter påtalar denna skyldighet gentemot borgenären. Här väger alltså lagstiftningen som värnar betalningsmoralen högre än vikten att beakta ett barnperspektiv, vilket i slutändan handlar om vems intressen man ska företräda. Ett beslut från hyresnämnden eller kronofogdemyndigheten innebär att människor får lämna sina hem och har man sådana befogenheter i sitt arbete ska man ha relevant kunskap gällande barnens situation. Det handlar om att i sitt arbete få en samlad bild över barnets sociala situation och vidare analysera denna kunskap inför de beslut man fattar. Det vill säga att göra barnkonsekvensanalyser vilket också är en förutsättning för att kunna beakta ett

barnperspektiv. I regeringens strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige framgår det också tydligt att statligt anställda vars arbete har konsekvenser för barn och ungdomar ska göra så kallade barnkonsekvensanalyser vid beslut som rör barn. Vidare anser vi det besynnerligt att socialtjänsten, i den kommun som varit föremål för vårt intresse, hindras att beakta barnperspektivet i ärenden där barn hotas av vräkning då Socialtjänstlagen är den lag som har det starkast kopplade lagstödet för att tillvarata ett sådant. Här kan man fråga sig vad det är för andra intressen som styr innehållet i de riktlinjer som våra informanter inom socialtjänsten har att förhålla sig till. Vidare undrar vi om det eventuellt kan vara så att de traditionella byråkratiska förvaltningarnas intressen även styr socialtjänsten. Vilket i så fall tyder på en okunskap från socialtjänstens sida då de i sin eventuella samverkan med dessa myndigheter har svårt att veta hur de ska hålla fokus på sitt eget uppdrag. Att ha barnet i fokus.

Som avslutning menar vi att det behövs en samverkan kring de barn som riskerar att mista sitt boende, men också att varje myndighet tar sitt sociala ansvar. Vi menar att en sådan samverkan skulle förbättra möjligheterna att beakta barnperspektivet samt bidra med en större kunskap om vad ett sådant perspektiv innebär.

Förslag till fortsatt forskning

Det finns flera områden inom det här ämnet som vi inte kunnat utforska närmare eftersom utrymme inte funnits men som vi ser som intressanta att närmare undersöka. Vi tycker att det särskilt är av intresse att belysa den grupp barn som berörs av exekutiva försäljningar av deras bostad då det är ett synnerligen outforskat område. Något som definitivt behöver belysas närmare är också barnets rätt till sina saker vid vräkningar och vid utmätningar av egendom samt barnets rum vid visningar inför exekutiva försäljningar.

Referenslista

- Backman, Jarl (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, Allan (2009). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Lund: Liber.
- Börjeson, Bengt (2008). *Förstå socialt arbete*. Malmö: Liber.
- Dalen, Monica (2007). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups
- Ds 2004:41. *Ekonomiskt utsatta barn*. Departementserien. Stockholm: Fritzes.
- Eriksson, Lena., Stenberg, Sten-Åke., Flyghed, Janne & Nilsson, Anders (2010). *Vräkt – Utkastad från hus och hem i Stockholm 1879-2009*. Stockholm: Premiss förlag.
- Ewerlöf, Göran., Sverne, Tor., Singer, Anna (2004). *Barnets bästa – Om föräldrars och samhällets ansvar*. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Flyghed, Janne., Nilsson, Anders (2004). *Tryggare kan ingen vara? - Vräkningar av barnfamiljer: Förekomst, orsaker och konsekvenser i Ekonomiskt utsatta barn*. Departementserien. Stockholm: Fritzes.
- Holmdahl, Johan (2009). *Hot om vräkning – Tre aktörers perspektiv*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Kvale, Steinar., Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Meeuwisse, Anna., Swärd, Hans., Eliasson-Lappalainen, Rosmari., Jacobsson, Katarina (Red).(2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och kultur
- Norström, Carl & Thunved, Anders (2009). *Nya sociallagarna*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Rothstein, Bo (2006). *Vad bör staten göra? - om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. Stockholm: SNS Förlag
- Sjöblom, Yvonne (2002). *På väg ut - när ungdomar rymmer och kastas ut hemifrån – ur socialtjänstens perspektiv*. Edsbruk: Akademitryck AB
- Socialstyrelsen (2010). *Hemlöshet – mångas ansikten, mångas ansvar. Genomförandet av regeringens strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2007-2009. Slutrapport 2010*.
- Sohlberg, Britt-Marie & Sohlberg, Peter (2009). *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Malmö: Liber.
- SOU 1997:116. *Barnets bästa i främsta rummet – FN:s konvention om barnets rättigheter förverkligas i Sverige*. Statens offentliga utredningar.
- SOU 2005:88. *Vräkningar och hemlöshet – drabbat också barn*. Statens offentliga utredningar
- Thurén, Thorsten (2008). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

Författningar

SFS 2001:453 *Socialtjänstlagen*

SFS 2003:460 Lag om etikprövning av forskning som avser människor

Elektroniska referenser

BO. (2003). *Uppdrag barn och unga- En rapport om lokala företrädare för barn och unga i kommuner, landsting och regioner*. Stockholm: Barnombudsmannen.

http://www.bo.se/Files/publikationer,%20pdf/lokala_bo030828.pdf

Hämtad 19 maj, 2011.

”Forskningsetiska principer - inom humanistisk, samhällsvetenskaplig forskning”
Vetenskapsrådet, 2002.

http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_t_f_2002.pdf

Hämtad 15 april 2011

”God forskningssed”

Vetenskapsrådet, 2011.

http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf

Hämtad 15 april 2011

Halldén, G. (2003). *Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp*. Pedagogisk forskning i Sverige, 8 årg, (1-2), 12-23, issn 1401-6788.

<http://www.ped.gu.se/pedfo/pdf-filer/hallden.pdf>

Hämtad 19 maj, 2011.

Holmdahl, Johan., Bergmark, Åke., Lundström Tommy (2006). *Att förebygga vräkningar – En utvärdering av socialtjänstens hyresrådgivning i Solna*.

http://www.fou-nordvast.com/dokument/CKP_rapport_Atta_forebygga_vrakningar.pdf

Hämtad 27 maj 2011

Kronofogdens vräkningsstatistik 2008-2011

http://www.kronofogden.se/download/18.70ac421612e2a997f85800043176/Statistik_2008-2011_barn_lan_kommun_kv1.pdf

Hämtad 15 maj 2011

Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor

Notisum AB, 2011.

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20030460.HTM>

Hämtad 15 april 2011

Nationalencyklopedin

<http://www.ne.se/exekutiv-f%C3%B6rs%C3%A4ljning>

Hämtad 1 maj 2011

Socialdepartementet (1996/97:124). *Ändring i socialtjänstlagen*.

http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GK03124

Hämtad 25 maj 2011

Socialdepartementet (1997/98:182). *Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barns rättigheter i Sverige*.

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/02/16/27/3282d940.pdf>

Hämtad 1 maj 2011

Socialdepartementet (2003/04:47). *Utveckling av den nationella strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter*.

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/14/87/a589764b.pdf>

Hämtad 15 maj 2011

Socialdepartementet (2009/10:232). *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige.*
<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/14/87/01/e6d5b9d9.pdf>
Hämtad 1 maj 2011

Socialstyrelsen (2008). *Vräkningsförebyggande arbete – stöd till socialtjänsten och andra aktörer.*
http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8847/2008-131-18_200813118_rev5.pdf
Hämtad 17 maj 2011

Swärd, Hans & Stockholms Stadsmission (2010). *En slutrapport om det offentliga stöd till människor som lever i hemlöshet.*
http://www.stadsmissionen.se/Global/Om%20oss/Press/Dokument/Heml%c3%b6s_2%202010.pdf
Hämtad 1 maj 2011

”Vad är god forskningssed – Synpunkter, riktlinjer och exempel
Vetenskapsrådet, 2005.
http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000334/god_forskningssed_3.pdf
Hämtad 15 april 2011

Bilaga 1

Informationsbrev

Studiens titel:
Examensarbete

Datum: 2011-04-08

Studieansvariga:
Cecilia Sävenvall
Doris Straihamer

Ersta Sköndal högskola (ESH)
Herman Widmans väg 12
Box 441
128 06 Sköndal

E-postadress:
csaevenvall@hotmail.com

Utbildning:
Socionomprogrammet

doris.straihamer@student.esh.se

Nivå:
C-uppsats, termin 6

Vi är två socionomstudenter som studerar vid Ersta Sköndal högskola och heter Cecilia Sävenvall och Doris Straihamer. Under våren 2011 skriver vi vårt examensarbete, där vi avser att sammantaget intervjua sex yrkesverksamma personer inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet i Stockholms län. Vi önskar att intervjua två personer från varje nämnd myndighet.

Syftet med studien är att undersöka hur yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv utförsäljning där barn är berörda.

Våra intervjupersoner kommer att avidentifieras. Uppgifter såsom namn, arbetsplatsens adress samt andra uppgifter som kan hänföras till intervjupersonens identitet kommer inte att redovisas i studien, däremot kommer myndigheten att nämnas med namn. Vi kan däremot inte garantera att det kan finnas en igenkänningsfaktor kollegor emellan. För att vi ska kunna genomföra intervjuer behöver vi erhålla ett samtycke till medverkan i studien. Medverkan är frivillig och kan närhelst avbrytas om intervjupersonen önskar det. Efter det att uppsatsen är godkänd kommer vi att förstöra det inspelade intervjumaterialet. Uppsatsen kommer att användas inom ramen för C-uppsatsskrivande vid Ersta Sköndal högskola.

Vi vill härmed även be om tillstånd att få använda inspelningsutrustning under intervjun. Anledningen till att vi vill spela in intervjun är dels föra att kunna ägna all uppmärksamhet åt samtalet, men även för att kunna lyssna till grundmaterialet när vi bearbetar och sammanställer vår empiri.

Härmed tillfrågas du om deltagande i studien

Vänligen

Cecilia Sävenvall & Doris Straihamer

Bilaga 2

Intervjuguide

Syftet med studien är att undersöka hur yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet beskriver och förhåller sig till barnperspektivet i den process som föreligger en vräkning eller en exekutiv utförsäljning där barn är berörda.

1. Hur beskriver yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet barnperspektivet?
 2. Hur arbetar yrkesverksamma inom socialtjänst, hyresnämnd och kronofogdemyndighet med ett barnperspektiv i fall där barn berörs av vräkning eller av en exekutiv utförsäljning?
-

Arbetsuppgift

1. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?
2. Vilken typ av ärenden arbetar du med?
3. Kan du beskriva ett ganska typiskt ärende?
4. Har du en uppfattning om hur många barn som berörs av hot om vräkning eller en exekutiv försäljning?

Barnperspektiv

1. Hur tänker du kring barnet/en i en utredning/i ett ärende? (Beskriv)
2. Hur förstår du begreppet barnperspektivet? (Beskriv)
3. Hur arbetar du utifrån ett barnperspektiv vid en utredning/i ett ärende där barn är berörda? (Beskriv)
4. Träffar du barnet/en? (Varför/Varför inte? Hur? Beskriv)
5. Pratar du med barnet/en? (Varför/Varför inte? Hur? Beskriv)

Styrdokument, regleringsbrev, policy, riktlinjer, verksamhetsbeskrivningar som beskriver barnperspektivet

1. Vad finns det för riktlinjer som styr ditt arbete? (Vilka/Namn? Diarienummer?)
2. Upplever du att barnperspektivet beskrivs i de riktlinjerna? (Hur?, Beskriv)
3. Upplever du att riktlinjerna hjälper dig i ditt arbete när det gäller barnperspektivet? (Hur? Beskriv)

4. Upplever du att det saknas något för att du ska kunna arbeta med ett barnperspektiv?
(Hur? Beskriv)

Anmälningsskyldighet när barn far illa

1. Vad är dina erfarenheter av barn som far illa i den process som kan leda till en vräkning/exekutiv utförsäljning?
 2. När skall en anmälan göras som yrkesverksam inom din profession?
 - Upplever du att anmälningar görs i det skedet?
 - Har du anmälningsskyldighet?
 3. Samarbetar ni, i er myndighet, med andra myndigheter i ärenden där barn berörs av hot om vräkning eller en exekutiv försäljning?
-

Exekutiv utförsäljning (BR) (Kronofogden och Socialtjänsten)

1. (Beskriv hur ett ärende för exekutiv utförsäljning kan se ut/går till?)
2. Hur förhåller ni er till barnet/en som riskerar att vara med om en exekutiv utförsäljning?
 - Kan du ge ett exempel?
 - Beskriv
3. Upplever du att det tas hänsyn till barnet/en i de ärenden som rör dem? (Hur? Beskriv)
4. Har du samtal med barnet/en? (Hur? Beskriv)
5. Hur tänker du kring barnets/ens tillhörigheter/rum vid en exekutiv auktion? (Hur? Beskriv)
 - Visas de för allmänheten vid ett sådant tillfälle? (Hur? Beskriv)

Vräkning (HR) (Kronofogden och Socialtjänsten)

1. (Beskriv hur ett vräkningsärende kan se ut/går till?)
2. Hur förhåller ni er till barnet/en som riskerar att vara med om en vräkning?
3. Upplever du att det tas hänsyn till barnet/en i de ärenden som rör dem? (Hur? Beskriv)
4. Har ni samtal med barnet/en? (Hur? Beskriv)
5. Hur tänker du kring barnens tillhörigheter inför en eventuell vräkning? (Beskriv)

Bilaga 3

Databas	Sökord	träffar	Vald litteratur
Socindex	Best interest of the child	0	0
	Housing	2	0
	Child welfare	79	0
	Child welfare and housing	2	0
Academic Search Premier	Best interest of the child	0	0
	Child welfare	30	0
	Eviction	1	0
Swepub	Vräkning	3	3 även i Libris
	Barnperspektiv	8	1 även i Libris
	Exekutiv försäljning	1	0
Assia	Compulsory auction	0	0
	Best interest of the child	0	0
	Eviction	0	0
	Housing	0	0
	Child welfare	0	0
Diva	Exekutiv försäljning	0	0
	Barnperspektiv	7	0
	Vräkning	1	1 även i Libris
Social services abstracts/Sociological abstracts	Best interest of the child	0	0
	Eviction	0	0